

Slovenski VESTNIK

LETNIK XL.

CELOVEC, PETEK, 2. AVGUST 1985

ŠTEV. 31 (2237)

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 7 šilingov
mesečna naročnina 25 šilingov
celoletna naročnina 250 šilingov
P. b. b.

OZN-konferenca žena v Nairobiju uspešno zaključena

„Žensko vprašanje je problem svetovne razsežnosti in nobena vlada ne bo mogla preko tega“

Ženska konferenca v Nairobiju je bila zaključena zadnje nedelje s plenarnim zasedanjem vseh delegacij in z glasovanjem o osnovnem dokumentu strategij za doseg enakopravnosti žena. Soglasje pri glasovanju je bilo važen uspeh za tako imenovano „skupino 77“ (držav v razvoju). ZDA niti s svojim vplivom na druge zahodne države niso mogle preprečiti splošno politizacijo ženskega vprašanja.

Osnovni dokument vsebuje katalog ukrepov in smernic do leta

2000, ki naj preprečujejo in odpravijo diskriminacijo žena. Mnogo pozornosti je v „strategijah do leta 2000“ posvečeno težavam žena v nerazvitih državah (— SV je o tem poročal). Poleg tega vsebuje nova spoznanja v zvezi z uvedbo novih tehnologij (elektronika), zaposlovanjem žena in novimi genetičnimi tehnologijami. Konkretna zahteva: ista plača za isto delo, delovno-pravna zaščita za ženske v 3. svetu, ki so zaposlene v agrarnem sektorju, prosta izbira poklica (dostop

do vseh poklicov) ter pospešeno vključevanje žena v politične in državne procese odločanja.

Južna Afrika, rasizem, cionizem, palestinsko vprašanje

Delegacija Združenih držav je hotela preprečiti neko „politizacijo konference“. Skupno z nekaterimi delegacijami iz drugih zahodnih držav je skušala onemogočiti razpravo o Južni Afriki in palestinskem vprašanju. Delegacije arabskih držav so zahtevale obsodbo cionizma, agresivne izraelske politike (zasedba Libanona) ter priznavanje pravice Palestine do lastne države. Predstavnice palestinskega naroda in drugih arabskih držav so utemeljile svoje zahteve tudi s tem, da bremeni ženo-pripadnico zatiranja naroda kar dvojno breme diskriminacije: tako neenakopravnost spolov kakor tudi narodna neenakopravnost. V istem smislu so tudi afriške države zahtevale obsodbo apartheid-režima v Južni Afriki ter nujno sankcioniranje fašističnega ukrepanja vlade v Pretoriji sprčo trenutnih nemirov v državi. V vprašanju obsodbe cionizma so delegacije na plenarnem zasedanju našle kompromisno rešitev (brez ostrejših formulacij), soglasno pa so obsodile Južno Afriko ter zahtevale obvezen gospodarski bojkot in druge sankcije. Samo delegacija ZDA pod vodstvom Maureen Reagan (predsednikova hčerka — op. ur.) je glasovala proti sklepu, 13 držav se je vzdržalo glasu. Avstrijska delegacija, kateri je načelovala državna sekretarka Johanna Dohnal, je ravno tako glasovala za obsodbo južnoafriškega režima.

nih držav, ki so terjale obvezne gospodarske sankcije proti južnoafriškemu rasističnemu režimu; pa tudi glasovanja o „kompromisni“ francosko-danski resoluciji, ki se omejuje na prostovoljne gospodarske ukrepe proti Južni Afriki, sta se Amerika in Anglija vzdržali in tako spet enkrat potrdili svoj dvomljivi „sloves“ zaščitnika južnoafriških rasistov.

Torej je razprava v varnostnem svetu ponovno opozorila na dvoiličnost zadržanja nekaterih držav, ki se verbalno sicer pridružujejo obsojanju rasizma, vendar so jim potem v praksi lastni gospodarski interesi vredni več kot pa usoda žrtev zločinske apartheidske politike. Temu očitku se tudi Avstrija ne more izmahniti: poleg najrazličnejših drugih oblik gospodarskega sodelovanja z Južno Afriko je Avstrija postala predvsem glavno tržišče za preprodajo južnoafriških zlatnikov, ki sodijo med najvažnejše vire rasističnega režima! Številne druge države ravnaajo podobno in tako neposredno pomagajo krepiti gospodarsko moč južnoafriških rasistov.

Tako je na seji varnostnega sveta Združenih narodov poudaril predsednik posebnega komiteja OZN proti rasnemu razlikovanju, nigerijski delegat Joseph Garba. In podobno odločno in ostro so obsodili rasistično politiko apartheida tudi predstavniki drugih držav, ko je varnostni svet na zahtevo Francije obravnaval novo nasilje rasističnega režima v Južni Afriki.

Južna Afrika in divjanje tamkajšnjih rasistov namreč ponovno vzbujajo široko mednarodno javnost, ki terja učinkovite ukrepe proti rasističnim oblastnikom v Pretoriji. V zadnjih mesecih je rasistično nasilje nad črnim prebivalstvom trejalo nad 500 smrtnih žrtev; v enem samem tednu, odkar je predsednik Botha v 36 okrožjih razglasil izredno stanje, so rasisti ubili nad 20 ljudi, več kot 1200 oseb pa aretirali.

V varnostnem svetu so to divjanje ostro obsodili, toda po „zaslugi“ Amerike in Anglije tudi tokrat niso prišli dosti dalje od verbalnih obsodb. Amerika in Anglija sta z vetom zavrnili predlog resolucije afriških in nevršče-

Mednarodno folklorno srečanje v Železni Kapli

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli je preteklo nedeljo izvedlo 9. mednarodno srečanje folklornih skupin, ki so prišle iz Koroške in Slovenije.

Organizatorju je tokrat uspelo pridobiti za sodelovanje devet folklornih ansamblov, tri pihalne orkestre in eno instrumentalno skupino. Srečanja, ki je obsegalo koncert pred hotelom Obir, povorko skozi trg in nastop folklornih skupin, se je udeležilo mnogo ljudi od blizu in daleč. O prireditvi obširneje poročamo na 5. strani.

SEJA OBČINSKEGA ODBORA V ŠENTJAKOBU:

[Slovenska kultura - sramota za občino?]

Šentjakobski trostrankarski občinski očetje se sramujejo Slovencev. Tak vtis je vsaj ostal po seji občinskega odbora, ki je prejšnji teden razen o prirejanju tako imenovanih domovinskih večerov razpravljal še o kreditu za gradnjo nove ljudske šole. Župan Grebl pa se je skušal distancirati od svojih izjav na prireditvi „Kameradschaftsbunda“ (SV je poročal!).

Podžupan Gitschtaler, vodja socialistične frakcije, je v svojem poročilu izpostavil zasluge občine pri organiziranju kulturnih in koroških „domovinskih“ večerov. Poročilo je izzvalo odobrnika Socialne gospodarske skupnosti Tonija Stickerja, da je vprašal referenta, kaj je vzrok za neupoštevanje slovenskega kulturnega faktorja v občini. Kajti slovenskega kulturnega društva in zbora občina že leta ne važi na sodelovanje pri kulturnih večerih.

Kaj je vzrok za bojkotiranje slovenske kulture v Šentjakobu?

In kaj je vedel odgovoriti Gitschtaler na Stickerjevo vprašanje? Gitschtaler: „Okoli 90 odstotkov obiskovalcev teh prireditev prihaja iz tujine, 80 odstotkov samo iz Nemčije. Kako si naj to predstavljamo, če bo vaš zbor

pel samo slovensko? Kako si vi to predstavljate, saj vas nihče ne bo razumel, koga pa to zanima?“ Tako banalno šovinistično argumentacijo je Sticker takoj zavrnil, češ da so bili tuji gostje do zdaj še povsod, kjer jim je zapel šentjakobski MPZ Rož, zelo navdušeni in tudi zadovoljni, da so lahko na tak način spoznali slovensko kulturno stvarnost na Koroškem. Problem torej ustvarja le občina Šentjakob. Sticker dobesedno: „Tuji gostje takim prireditvam gotovo ne nasprotujejo, ravno nasprotno; pač pa prav očitno nasprotujejo nekateri domačini!“

Posojilo za novo ljudsko šolo

Včasih se dogodijo smešne reči. Tako tudi v Šentjakobu. Občinski odbor (Dalje na 2. strani)

PREBERITE

na strani

- 2 Hirošima opominja
- 2 Razprava o nabavi raket za avstrijsko vojsko
- 3 Bogata kulturno-umetniška ponudba Ljubljanskega festivala
- 4 Razstava ilirskih grobišč na Bregu pri Rožeku
- 5 Otroci so se vrnili z letovanja na morju
- 8 Selski športniki dobili nov športni objekt

V finski prestolnici Helsinkih so v teh dneh na najvišji ravni proslavili desetletnico podpisa zaključne listine konference o varnosti in sodelovanju v Evropi. Na tej konferenci, ki se je končala 1. avgusta 1985, so vodilni predstavniki 35 držav Evrope ter Kanade in ZDA slovesno podpisali dokumente, ki zdaj že deset let predstavljajo osnovo pri obravnavanju vseh velikih mednarodnih problemov, mednarodnih za odnos in sodelovanje med narodi in državami.

Sedanje srečanje v Helsinkih je bilo poleg svečanega dela tudi priložnost, da po beograjskem (1977-78) in madridskem (1980-83) nadaljevanju helsinške konference napravijo obračun prvega desetletja veljavnosti in rezultatov tega pomembnega mednarodnega dokumenta. Tak obračun je pomemben zlasti v trenutku, ko napetosti v svetu doživljajo nov višek in ko zlasti po krivdi Amerike in njenih načrtov za razširitev oboroževalne tekme na vesolje vse kaže, da tudi za bližnjo prihodnost ni izgledov, da bi spore reševali z miroljubnimi sredstvi, temveč grozi nadaljevanje

nevarne politike pritiskov, vmešavanja in groženj z novimi orožji.

V tem smislu je bilo na helsinških svečanostih med običajnimi izrazi jubilejnega leporečja slišati tudi marsikatero kritično besedo; med diplomatske izjave so bile namreč medsebojne obtožbe zlasti med obema blokoma in velesilama; ob

številnih ugotovitvah, da se je helsinški duh v minulih desetih letih vse premalo razvijal od besed do dejanj, pa je kljub temu prevladalo previdno optimistično mnenje, da je pot, na katere začetku so bili Helsinki 1975, sicer pravilna, le bolj dosledno jo je treba nadaljevati.

Ta ugotovitev ima svojo veljavnost — pa tudi svoj obet za prihodnost — v širokem mednarodnem pomenu, kjer gre za obravnavanje in reševanje velikih problemov evropske in svetovne razsežnosti.

Helsinška listina, svečano podpisana pred desetimi leti, pa vsebuje tudi določila, ki se posebej nanašajo na narodne manjšine. Po teh določilih morajo države manjšinam obvezno nuditi možnost, „da bodo resnično uživale človekove pravice in temeljne svobode“. In listina še posebej poudarja važ-

Deset let helsinške listine

nost svobodnega kulturnega razvoja manjšin, ko priznava pomembno vlogo kulture manjšin pri sodelovanju med narodi in državami.

Dokumente helsinške konference je podpisala tudi Avstrija, ki zato kakor vsaka druga država-podpisnica upravičeno bdi nad spoštovanjem pred desetimi leti sprejetih načel. Vendar to ne pomeni le njene pravice v smeri kritičnega odnosa do zadržanja drugih držav (česar se Avstrija prav rada izdatno poslužuje), temveč vsebuje predvsem tudi njene lastne dolžnosti. In v tem smislu vsaj glede vpra-

šanja narodnih manjšin in njihovih pravic Avstrijo lahko s polno upravičenostjo obtožimo eklatantnega kršenja obveznosti, ki jih je prevzela leta 1975 v Helsinkih s podpisom sklepnih dokumentov.

Prav v desetletje po helsinški konferenci namreč spada cela vrsta ukrepov, s katerimi je Avstrija v kričečem nasprotju s prevzetimi obveznostmi bistveno poslabšala položaj svojih manjšin in s tem celo ogrozila njihov nadaljnji obstoj in razvoj. Teptanje helsinških načel sega od sramotnega „preštevanja posebne vrste“ preko skrajno restriktivne sedmojuljske zakonodaje vse do sedanjih napadov na dvojezično šolstvo. Dejstvo, da doživljamo diskriminacijsko omejevanje v helsinški listini zajamčenega svobodnega pretakanja informacij in neoviranega komuniciranja z matičnim narodom npr. kriminalizacija naše akcije samopomoči pri TV-pretvorniku v Podjunji prav ob desetletnici Helsinkov, bodi omenjeno le na robu obračuna, ki je za Avstrijo vse prej kot dokaz njene pogodbene zvestobe in verdostojnosti.

RAZPRAVA O NABAVI RAKET:

Tri dodatne milijarde
za oborožitev

Državna pogodba Asvriji prepo-veduje posest in uporabo samogibnih ali vodenih projektilov — raket. Tudi topovi, ki ponesejo svoje projekte nad 30 km, so prepovedani. Kljub temu ni nobena skrivnost, da ima avstrijska vojska v svojem arzenalu tudi raketno orožje, kdaj pa kdaj ga celo prikaže. Tak primer je znan iz sedemdesetih let, ko je vojaško letalo v poteku vojaških vaj pomotoma sprožilo „ostro“ raketo. Le-ta je poletela brez kontrole v neznano, in je — k sreči — zadel le kos gmajne. Takratni obrambni minister Lütgendorff (ki je pozneje odstopil zaradi ilegalnih kupcij z orožjem) osuplemu avstrijskemu tisku ni bil pripravljen vso zadevo bolj podrobno razložiti. Tako o dejanski „raketni kapaciteti“ avstrijske vojske še danes ni točnejših informacij. Vojaški krogi pa si zadnja leta vse bolj prizadevajo vlado in javnost prepričati o tem, kako nujno baje potrebujejo sodobno raketno orožje.

Boljša obramba ali boljši dobiček
za proizvajalce orožja?

Mnogi verodostojni izvedenci spričo realnih obrambnih možnosti (— tako vojaško-strateških kakor tudi ekonomskih —) Avstrije in njene vojske dvomijo o smiselnosti dodatnega oboroževanja. Nova stara letala ali sodobno raketno orožje — vse to se ob omejenih možnostih (geografske posebnosti, minimalna kapaciteta v primerjavi do varšavskega ali atlantskega vojaškega pakta) nikakor ne obnese. Vodilni predstavniki vojaščine, pa tudi obrambni referenti meščanskih strank so ravno nasprotnega mnenja, čeprav jim dostikrat manjka argumentov. Jasno, da nihče od gospodov ne govori rad o ozadjih: da je na primer tudi NATO zainteresirana na tem, da Avstrija poveča izdatke za oborožitev in da postane njena vojska še bolj vpletena v zahodno vojaško zvezo (v kolikor ni že zdaj dovolj: sedanji šef vojske se je šolal v ZDA).

Prodaja orožja je glavni interes vojaške industrije; zlasti ona si torej na vse mogoče načine prizadeva za nova naročila. Prepletanje gospodarskih, vojaških in političnih interesov postaja vse bolj jasno, kadar stopijo na plan tudi politične garniture ljudske in svobodnjaške stranke s poskusom, na politični ravni uveljaviti interese vojaške industrije oziroma kapitala, ki je udeležen v le-tej. ÖVP in FPÖ se že vrsto let potegujeta tako za nakup „novih“ letal kakor tudi za oborožitev le-teh z raketami. Glavna ovira je očitno državna pogodba, ki tovrstnega orožja ne dovoljuje. Obrambni referent ljudske stranke dr. Ermacora je pred kratkim izjavil, da je državna pogodba ravno v vprašanju raketne oborožitve le „stranskega pomena“ (SV je poročal o tem v zadnji številki). Tako je ponavadi tudi z drugimi zakonskimi določili, ki privatnemu gospodarstvu ogrožajo stopnjevanje dobička.

Odločitev že padla?

30-letnica državne pogodbe je za imenovane kroge bila le dobrodošel povod za ponovno aktualiziranje raketnega vprašanja. Po načelu „Nova letala že imamo, zdaj potrebujemo še rakete“, sta pričeli ÖVP in FPÖ z novo propagandno ofenzivo. Se naj torej pripravimo na to, da o tem vprašanju že tečejo v gremijih socialnih partnerjev tajna pogajanja? So morda o tem celo že sklepali? Novost je bila vsekar izjava šefa socialističnega parlamentarnega kluba Willeja: tudi on se je prvič javno izrekel za nakup raket ter napovedal širšo obravnavo vprašanja v obrambnem svetu.

Svobodnjaki so Willejevo izjavo kajpada takoj proslavili kot uspeh koalicijske politike. Demokratična javnost pa bo očitno morala zopet preboleti nadaljnji premik socialstov na desno. Stokovnjaki računajo, da bi nabava raketnega orožja stala državo najmanj tri milijarde šilingov. Ta denar državi že danes primanjkuje, kadar gre za modernizacijo zdravstvene oskrbe in nastavitve novih zdravnikov. Na čigav račun?

I. Sch.

ZDRAVSTVENA OSKRBA:

Premalo zdravnikov
in preveč

Na Koroškem je 1485 zdravnikov, od teh pa šest odstotkov nezaposlenih. To je okoli 80 mladih zdravnic in zdravnikov, ki so dokončali študij, in zdaj že pol leta in več čakajo na zaposlitev v deželnih bolnišnicah. Tako imenovani turnus v bolnišnici je zaključek praktične izobrazbe. Sledi odločitev za poklic praktičnega zdravnika ali za nadaljevanje izobrazbe in specializacijo.

Težve se pričnejo pri turnusu. Mesta so omejena, za izgradnjo ni sredstev, čeprav povsod po bolnišnicah tožijo, da imajo premalo zdravniškega osebja. Na Koroško prispeli doktor medicine čaka najmanj pol leta na to prvo nastanitev. Na Dunaju čakajo celo 2 do 3 leta. Za nadaljnjo izobrazbo so značilne iste zapreke.

Zdravniška zbornica zadnja leta širi glas o poplavi zdravnikov: preveč študentov medicine da je, na bolnišnicah pa premalo zaposlitvenih možnosti. Zahteva omejitev števila vpisanih študentov in zaostritev študijskih pogojev v medicini. Ravno nasprotno pa ministrstvo za zdravstvo v neki oceni ugotavlja, da je premalo zdravnikov. Dejstvo je tudi, da imajo deželne in državne zdravstvene ustanove na razpolago le omejena sredstva in da le-teh nočejo povišati. Namesto državnega prispevka za zdravstvo predlagajo dvig samoprispevka. Družbeno zdravstvo naj plača delovni človek, višji sloj pa privatne sanatorije ...

Enakopravnost ženske
tudi pri nas še ni dosledno uveljavljena

Zaključili smo desetletje žensk. Tudi Slovenski vestnik je poročal o zaključni konferenci OZN v Nairobiu, ki je potekala v znamenju globokega razkola sodobnega sveta, vendar je po dolgotrajnih pogajanjih končno le uspelo izglasovati „strategijo prihodnosti“, ki naj bi usmerjala nadaljnji boj za uresničevanje vsestranske enakopravnosti žensk.

Toda ta boj nikakor ni omejen le na tisti del sveta, ki slej ko prej velja za nerazvitega — tudi v državah, ki se ponajbo s svojo razvitostjo, svojo naprednostjo, svojo demokracijo, so mnoga vprašanja ženske enakopravnosti vse prej kot zadovoljivo urejena. Kar zamislimo se v položaj žensk v naši družbi in vprašajmo se, kaj so dosegle ženske v minuletem desetletju, kaj se je dejansko spremenilo na poti k enakopravnosti?

Začnimo pri poklicu in izobrazbi. Ženska pri enaki kvalifikaciji za isto delo zasluži še vedno precej manj kot njen moški sodelavec. (Najnovejši podatki za Avstrijo, ki jih je objavil socialni minister Dallinger, kažejo, da se je v zadnjem desetletju razlika med dohodki moških in žensk pri nameščencih celo še povečala, medtem ko je pri delavcih nekoliko nazadovala; pri delavcih so bili dohodki moških za 57 % višji od dohodkov žensk in pri nameščencih je razlika znašala celo 66 %). Vendar

se zapostavljenost ženske v poklicnem življenju ne kaže samo v nižjih dohodkih, temveč ima na delovnem mestu tudi še celo vrsto drugih težav.

Na primer že kar pri nastavitvi:

■ Prednost se daje moškemu že iz bioloških vzrokov; otroke sicer rodi ženska, toda moški postane oče in ima s tem prav tako svoje vzgojne dolžnosti.

■ Kvalificirane položaje zasedajo v prvi vrsti moški; dostikrat bi imela ženska iste sposobnosti.

■ Brezposelnost najprej prizadene žensko; dostikrat — če primanjkuje delovnih mest — slišimo mnenje, da spada „ženska nazaj v kuhinjo“.

■ Ženske se „zlorablajo“ za tako imenovano nižja dela; tudi to se dogaja ne glede na kvalifikacijo.

Družina in dom sta zlasti na podeželju še vedno področji, za kateri je v glavnem „odgovorna“ žena. Dostikrat pa se temu pridruži še skrb za kmetijski obrat ali zaposlitev izven hiše. Tudi raziskave so pokazale, da dela ženska poprečno 16 ur na dan — in za vse to dostikrat ni deležna niti zahvale niti plačila.

Argument, da ženska pač bolje zna z otroci, da je vnaprej določena za vzgojo otrok in za pospravljanje hiše, danes ne drži več. Tudi nihče se ne bi upal trditi, da je ženska rojena za pomivanje posode, za kuhanje ka-

ve ipd.; pa je vendar dostikrat potisnjena v to vlogo. Pri tem seveda ne smemo spregledati, da se žene in dekleta v naši družbi naravnost vzgajajo v to smer in jim potem ta vloga dostikrat ostane za celo življenje.

Geslo o partnerstvu v družini ostane v takih pogojih le prazna beseda celo pri tistih, ki resno skušajo najti skupno pot. Tudi tukaj bi lahko rekli: vzgoja. Prav je, da se mora moški prav tako šele naučiti kazati občutke, kot se mora ženska šele naučiti uveljavljati se v družbi in politiki. Če oče nikoli ni pomival posode, potem se bo tudi sinu zdelo smešno, če ga bo mama prosila, da ji pomaga. Toda poznam celo vrsto moških, ki so izvrstni kuharji; tudi kava, ki jo je pristavil moški, je bila dobra. In otrok prav tako kot mater obogati tudi vsakega očeta, posebno, če si oče vzame čas zanj.

Za konec še nekaj, kar bi nam moralo biti vredno premisleka:

Kako je pri nas na Koroškem z vodilnimi položaji? Koliko žensk je na primer zastopnih na merodajnih mestih v slovenskih organizacijah? Tudi tukaj lahko ogažamo, da so ženske — ne glede na kvalifikacijo — komaj zastopane. Otroške skupine, petje folklor — na teh področjih delujejo v prvi vrsti ženske; na „stolčkih“ pa sedijo ...

Štefka Vavti

Hirošima opominja!

Pred 40 leti, 6. in 9. avgusta 1945, sta japonski mesti Hirošima in Nagasaki postali neizbrisni opomin današnjemu človeštvu: nad Hirošimo in Nagasakijem sta eksplodirali prvi ameriški atomski bombi — več kot 300.000 ljudi je umrlo takoj ali pozneje na posledicah, več kot 350.000 ljudi še danes trpi na zdravstveni škodi, ki jo je povzročil prvi jedrski inferno.

Danes, 40 let po tistem dogodku, pa je na svetu že toliko atomskega orožja, da bi z njim vsakemu človeku lahko 40-krat povzročili usodo mrtvih iz Hirošime in Nagasakija. In to orožje že ubija, ne da bi ga neposredno uporabljali: medtem ko razvijanje teh orožij požira milijarde denarnih sredstev in velikanske množine važnih surovin, v mnogih delih sveta milijoni ljudi umirajo za lakoto.

Za obletnico strašnega 6. avgusta 1945 so vsako leto predvsem v Hirošimi in drugih japonskih mestih, pa tudi širom po svetu številne spominske svečanosti, ki potekajo v duhu opomina in zahteve, da je treba napraviti konec blaznemu oboroževanju. Temu opominu se pridružuje tudi Avstrijsko mirovno gibanje, ki prireja v petek 9. avgusta na Dunaju (ob 19. uri na Štefanovem trgu) „mirovno akcijo“, pri kateri bo sodelovala tudi ena izmed preživelih žrtev prvega atomskega napada.

V proglasu, ki ga je objavilo Avstrijsko mirovno gibanje ob 40. obletnici Hirošime, pa je med drugim rečeno: Z našo prireditvijo v spomin na takratne žrtve hočemo izpovedati, da naš njihovo trpljenje in njihova smrt obvezujeta napraviti vse, da se Hirošima in Nagasaki nikdar in nikjer na svetu ne moreta ponoviti. Konkretno nastopa Avstrijsko mirovno gibanje proti namestitvi novih atomskih raket v Evropi in proti militarizaciji vesolja (kakor to predvideva ameriški načrt z „vojno zvezd“), kot prvi korak k konstruktivnim pogajanjem in k popolni razorožitvi pa terja takojšen konec vsakršnega preizkušanja atomskega orožja.

„Pozivamo vse ljudi, ne glede na njihovo svetovnonazorsko ali versko prepričanje, da podprejo akcije Avstrijskega mirovnega gibanja“, je rečeno v proglasu.

Slovenska kultura —
sramota za občino?

(Nadaljevanje s 1. strani)

je sklepal o kreditu za gradnjo novega poslopja ljudske šole (višina: 5 milijonov šil.), čeprav je o tej zadevi že sklepala deželna vlada. Sklep je bil torej odveč, tudi spremeniti se ne bi dalo nič, ko je že občinski referent pri deželni vladi Rauscher uredil tako, da bo kredit dala beljaška podružnica Avstrijskega kreditnega inštituta (ÖCI). Nič kaj posebnega, bi mislil občan, toda zadeva ima tudi drugo plat: tudi šentjakobske bančne ustanove so se ponudile kot dajatelj kredita. Slovenska posojilnica je ponujala celo enake kondicije kakor ÖCI. To pa odločujočim gospodom pri deželni vladi, a tudi v občini sami ni bilo prav.

Vse obljube deželne vlade o krepitvi gospodarstva v manj razvitih občinah južne Koroške se ob takem primeru izkažejo kot fraze. Same prazne besede. Kredit je dobil ÖCI, ki je bančni inštitut države. Temu neverjetnemu „pospeševanju“ domačega gospodarstva se je v občinskem odboru priključilo 13 socialističnih

odbornikov, pa še štirje črni in trije svobodnjaški. Le odborniki Socialne gospodarske skupnosti so glasovali proti takemu preziranjju in zapostavljanju domačega gospodarstva.

Greßl: tako piše v statutih

Zupan Greßl je 14. julija na prireditvi kameradov izjavil, da je organizacija „Kameradschaftsbund“ v šentjakobu v desetih letih svojega obstoja postavljala pospeševanje spoznavanja med narodi v ospredju svojega dela ... Mandatarji SGS so ga zato na seji vprašali, ali je res o tem prepričan, kar je povedal. Greßl nato: „Rekel sem, da je Kameradschaftsbund to postavljaj v ospredje. Po svojih statutih je to postavljaj v ospredje, nisem pa rekel, da je to res delal. Kako je bil temu kos, pa naj prebivalstvo samo oceni ...“.

Greßlovo umikanje na stvari sami nič ne spremeni. Njegove besede na prireditvi so bile pazljivo zabeležene. In tudi to, da svoje izjave vsebinsko niti na občinski seji ni preklinal.

ZAHODNONEMŠKI ŠKANDAL:

Združenju bivših SS-ovcev
priznali status „splošne koristnosti“

Ni še dolgo tega, kar so v bavarskem mestu Nesselwangu na nekem srečanju zahodnonemških kameradovskih združenj bivši pripadniki nacistične wehrmacht in SS-enot izizvali javnost s prepevanjem nacističnih pesmi in pospeševanjem svojega „velikega führerja“. Sedaj pa nemški tisk poroča o dogodku, ki po neokusnosti še ni videl primera: finančno ministrstvo zvezne dežele Baden-Württemberg je večjemu številu kameradovskih združenj (nekatera med njimi so izključno združenja bivših pripadnikov zločinske SS) priznalo status splošne koristnosti.

Da je škandal popoln, pa iste oblasti, ki so odgovorne za to neverjetno priznanje večnovčerašnjim zagovornikom fašističnega sistema in njegove osvajaške vojne, vse do danes niso priznale statusa splošne koristnosti združenju žrtev fašizma VVN (Vereinigung der Verfolgten des Naziregimes)!

Torej je tudi pri nemških oblasteh zaslediti ozko in enostransko prebavljanje nacistične preteklosti in njenih posledic. Bivši nacisti gotovo niso

bili tisti, ki so utrpeli škodo zaradi svoje preteklosti; ravno obratno. Toda današnje oblasti v ZRN na vse mogoče načine skušajo napraviti škodo prav pri tistih, ki so zanj odgovorni. Dosti k temu je prispevala nemška desničarska vlada sama. Kancelar Kohl je na primer v okviru proslav ob obletnici zmage nad fašizmom nastopil kot slavnostni govornik na zborovanju revanšističnih organizacij tako imenovanih nemških „preganecov“. Organizacije večno večerašnjih so ravno ob 40-letnici zmage nad fašizmom ojačile svojo propagandno dejavnost; njihova miselnost sega daleč v vrste konservativnih strank in se tudi pred centralo v Bonnu ne ustavi.

Spet se vsiljuje primerjava: Vojska demokratične Avstrije menda ne more sodelovati pri odkritju spomenika žrtvam fašizma, ker Zveza koroških partizanov ni „tradicijaska organizacija“; vojska demokratične Avstrije pa redno sodeluje na prireditvah „starih kameradov“ iz nacistične wehrmacht in celo SS! Torej kakšne so tradicije, ki jih goji današnja avstrijska vojska?

Razstava ilirskih grobišč z Brega

Kulturno društvo „Peter Markovič“ v Rožku vedno spet preseneča z novimi idejami in pobudami. To pa predvsem zaradi tega, ker gre tu za prosvetaše, ki se dobro zavedajo, kaj je njihova dolžnost napram domačemu kraju, ki ni znan samo kot turistična atrakcija, temveč tudi kot zgodovinska posebnost, za katero pa žal domači merodajni dejavniki nimajo mnogo razumevanj. Premalo je znano, da ima občina Rožek poleg živalskega parka tudi še drugo privlačnost — breška ilirska grobišča, ki so znana daleč po svetu, vendar jim do sedaj nihče ni dal kakšnega posebnega pomena.

Prosvetašem Kulturnega društva „Peter Markovič“ pa se je zdelo le potrebno, da opozorijo na to rožeško zgodovinsko posebnost, še prav posebno zaradi tega, ker se tuji, ki letujejo v tem lepem turističnem kraju, večkrat sprašujejo, kje so ta ilirska grobišča. Prav to dejstvo pa je bilo povod, da je KD „Peter Markovič“ v sredo 24. julija v prostorih rožeške Raiffeisenbanke odprlo razstavo pod motom „Ilirska grobišča z Brega“. V ilustracijo, kaj pomenijo ta ilirska grobišča in kaj vse so našli v njih, so razstavili slike v velikosti 70x50, ki prikazujejo najdbe in dela pri izkopavanju. Otvoritve razstave so se poleg domačinov in tujih gostov, udeležili tudi rožeški občinski dejavniki, močno so pa bili zastopani tudi turistični predstavniki občine Vrba.

Razstavo je otvoril podpredsednik KD „Peter Markovič“ prof. Mirko Oraž in orisal zgodovinski pomen teh grobišč, ki so stari okrog 3000 let.

Razstava ilirskih grobišč z Brega je še odprta v delovnem času rožeške banke, od ponedeljka do

petka, od 8. do 12. in od 14. do 17. ure. Za razstavo je veliko zanimanje, kar pomeni, da bo treba tej rožeški posebnosti ilirskih grobov na Bregu, res dati večji poudarek. Rožeški prosvetaši so rožeškimi občinskimi veljakom tudi predlagali, da bi h kraju nekdanjih ilirskih grobov na Bregu namestili smerokaze, da bi lažje omogočili obisk teh zanimivosti in tako naredili rožeško občino še bolj privlačno, kar bo seveda v splošno dobrobit občanov.

Res škoda je, da se vse premalo zavedamo dobrin, ki jih imamo. Prav zaradi tega velja kulturnemu društvu „Peter Markovič“ še posebna zahvala in priznanje, da odkriva dragocene vire, s katerimi opozarja na posebnosti domačega kraja, ki je bil že pred tisočletji naseljen in tako pomeni zgodovinsko zanimivost, ki jo je treba vsekakor honorirati.

Na vidiku nov narodni park

Na obzorju se sveti nov narodni park in sicer narodni park „Mallnitz“, ki naj bi zaobjemal okrog 50 kvadratnih kilometrov površine. Kot je pri narodnih parkih v navadi bo tudi novi park imel dve območji — osrednje in obrobno. Osrednje območje bodo sestavljale tri slikovite doline — Dösental, Seebachtal in Tauerntal.

Pred kratkim je bil obhod tega bodočega narodnega parka, katerega so se poleg domačinov-posestnikov zemljišč bodočega parka udeležili tudi visoki predstavniki oblasti, dvorni svetnik dr. Unkart, zvezni svetnik Fritz Leitner in deželni svetnik Max Rauscher, ki ima največ zaslug za realizacijo narodnih parkov. Seveda so med temi ljudmi, ki so tvorili obhod bodočega narodnega parka bili, tudi razni pomisleki, ki pa jih je razpršil dež. svet. Max Rauscher, ko je naglasil, da bodo v zadevah parka

vedno iskali skupno pot (lastniki zemljišč in ustanovitelji parka) pri reševanju problemov.

Ker bo tudi novi narodni park ustanovljen po vzorcu narodnega parka „Visoke Ture“, bo tudi „malniški“ narodni park deležen finančne podpore. Narodni park „Visoke ture“ je namreč letos že prejel 9 milijonov podpore, kar pomeni veliko pridobitev za to območje.

Kot smo že poročali v našem listu se tudi na območju pogorja Krških Alp prizadevajo, da bi tudi tam nastal narodni park.

Več kot deset let je trajalo, da je bil uresničen projekt narodnega parka „Visoke Ture“, sedaj pa rastejo narodni parki kot gobe po dežju. To pomeni, da je prebivalstvo premagalo tisto začetno lahko rečemo prirojeno nezaupanje in da danes v narodnih parkih vidi le še koristi.

Občinska seja v Dobrli vasi

Pretekli petek je bila v Dobrli vasi občinska seja. Za uvod je župan Josef Pfeifer odgovarjal na vprašanja zastopanih frakcij. Odbornika Enotne liste, Martin Wasil in Andrej Šturm, sta vprašala župana, kako misli občina ukrepati zaradi številnih pritožb občanov v zvezi s smrdljivim zrakom v sosesčini tovarne Leitgeb. Predlog EL je bil, da naj se čimprej razižče, ali ni onesnaženo ozračje že škodljivo zdravju. Drugo vprašanje se je nanašalo na finančno podporo občine kmetom za popravo poljskih poti (odgovor je bil negativen).

Nato je občinski odbor obravnaval točke dnevnega reda in zvedelo se je marsikaj zanimivega. Tako bo morda v zvezi z velikovsko vodo prišlo do podražitve vode v Dobrli vasi. Da se dobrolska EL zavzame za občane kjer

le more, sta njuna odbornika dokazala tudi ob pritožbi stanovalcev iz Pliberške ceste, ki jih moti, včasih že neznojni, avtomobilski hrup. EL je predlagala uvesti t. i. psihične zavornike, to se pravi — z zgolj optičnimi sredstvi (npr. prehod za pešce, ki se zdi gledalcu pokonci postavljen kakor plot) hočejo privedi avtomobiliste do počasnejše in previdne vožnje. Narejena pa bo končno tudi pot za pešce od Raikoe do Shell črpalnice. Med Kokjem in Dobrlo vasjo pa bo občina postavila skladišče gradbenega materiala in strojev (Bauhof), ki bo stalo okoli 3 milijone šilingov.

Po prenamembi nekaterih kmetijsko-obdelavnih parcel in gradbeniške namene, je bilo še določeno, da bo dobrolska občina zaposlila 3 mlade brezposelne občane v okviru „akcije 8000“.

NAGRADNO TEKMOVANJE

„Planine v sliki“

Slovensko planinsko društvo Celovec ob svojem jubileju — 85-letnici organiziranega slovenskega planinstva na Koroškem — razpisuje nagradno tekmovanje pod geslom „Planine v sliki“.

Vabimo ljubitelje planinske fotografije, da sodelujejo s svojimi slikami s planinsko tematiko. Tekmovanje je razdeljeno na dva dela:

A. Fotografije z gorskimi oziroma planinskimi motivi

(črno-bele in barvne slike)

B. Fotografije, ki dokumentirajo društv. planinsko dejavnost

(črno-bele in barvne slike)

Fotografije pod A naj bodo označene z geslom (Kennwort), da žirija, ki jih bo ocenjevala, ne bo vedela za katere osebe (avtorje slik) gre. Velikost teh fotografij mora biti enotna 20x28 cm. Vsak udeleženec nagradnega tekmovanja lahko sodeluje z največ petimi fotografijami.

Fotografije pod B: Tu je število fotografij (črno-bele ali barvne) neomejeno, prav tako tudi velikost formata. Pri teh slikah je treba na zadnjo stran napisati polni naslov, da jih lahko vrnemo lastnikom.

Najboljša dela bodo primerno nagrajena.

Dela bo ocenjevala posebna strokovna komisija (za vsako skupino posebej).

Slikovni material pošljite najkasneje do 4. oktobra 1985 na naslov: Slovensko planinsko društvo Celovec, 9020 Klagenfurt, Gasometergasse 10; tel. 0 42 22 - 32 5 50.

Vabimo vse fotoamaterje k sodelovanju!

Vodja foto-sekcije SPD Celovec
Hanzi Rehmann

Kdaj gradnja karavanškega predora?

O cestnem predoru pod Karavankami, ki bi ga morali začeti graditi letos poleti, ni več kaj slati. Zato pa se več govori o cestnem predoru pod Karnijskimi Alpami pri Kötschach-Mauthnu, ki naj bi ga skupno zgradili Avstrija in Italija. Obe državi sta tik pred podpisom pogodbe. Skupni stroški gradnje predora bodo znašali 1,6 milijarde šilingov. Avstrijski prispevek bo znašal 400 milijonov šilingov (320 milijonov Zveza ter Koroška in Tirolska vsaka po 40 milijonov). Gradnja predora pod Karnijskimi Alpami je predvidena za leto 1987.

V zvezi s karavanškim cestnim predorom je bilo pred leti na obeh straneh meje že precej investiranja, potem pa je vse zaspalo. Za letos pa je bilo rečeno, da bosta na jugoslovanski strani začeli graditi meseca junija. Sedaj je že avgust, pod Karavankami pa je še vse mirno, zato pa po karavanških gorskih mejnih prehodih vedno večji dren in neprijetno čakanje, da se prekobališ čez hrib. Toliko je že bilo pisanega o potrebi tega cestnega predora, vendar nič se ne zgane. Vsako zavlačevanje je pa seveda povezano z vedno večjimi stroški.

LOČE

FOLKLORNI VEČER

v ponedeljek 5. 8. 1985 ob 20.30 uri v gostilni Wrolich v Ločah.

Nastopajo: Tamburaški ansambel iz Loč, Kvintet „Jepa“, folklorna skupina iz Sel, mladinska skupina iz Ledine

Prireditelj: SPD „Jepa-Baško jezero“

Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“ vabi na

PETE POD LIPO

v soboto 3. 8. 1985 ob 20.30 uri na Bajdišah — gostilna „pri Lenčiji“.

Pojeta: Moški pevski zbor SPD „Borovlje“ in trio Oraže.

Univ. prof. dr. Horst Seidler na dunajski univerzi išče osebe, ki so jim za časa nacističnega režima v svrhu znanstvenih raziskav „čiste rase“, merili lobanje...

Osebe, ki kaj vedo o tem ali pa so bile same s tem prizadete, naj se javijo v uredništvu Slovenskega vestnika, Celovec, St.-Ruprecht-Str. 19, telefon (0 42 22) 54 0 42.

OBIRSKO

DRUŠABNO SREČANJE Z JEDMI NA ŽARU

v petek 2. avgusta 1985 (ne v soboto 3. 8., kot je bilo prvotno javljeno) ob 20. uri pri Jeleni na Obirskem. Zabavali vas bodo: trio Pavlič in domača vižarja. Prireditelj: Alpski klub Obir.

OTVORITEV RAZSTAVE DEL BRANKA ČUŠINA

(akvareli in risbe)

v soboto 3. 8. 1985 ob 19.30 uri Pri otvoritvi bodo nastopili „Bratje in sestre Čušin“ s cerkveno in narodno glasbo. Svoje pesmi pa bobral mlajši sin Gregor.

ŠENTPRIMOŽ

KOROŠKI VEČER

v soboto 3. 8. 1985 ob 20.30 uri v Kulturnem domu „Danica“ v Šentprimozu.

Nastopajo: Mešani zbor Danica, trio Korotan s pevci, Volkstanzgruppe Turnerssee

Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Danica“, Šentvid v Podjunu

Menjava denarja

Stanje v četrtek 1. avgusta 1985

Za 100 dinarjev dobite	6,50 šil.
Za 100 dinarjev plačate	7,75 šil.
Za 100 lir dobite	1,015 šil.
Za 100 lir plačate	1,095 šil.
Za 100 mark dobite	693,70 šil.
Za 100 mark plačate	710,00 šil.

OBIŠČITE

Werner Bergovo galerijo

V PLIBERKU

Odprta je dnevno od 10. do 12. ter od 16. do 18. ure.

Slovensko planinsko društvo Celovec vabi na

3. IZLET NA JEPO (2143 m)

v spomin na velikega planinca in rodoljuba
Jozeja Miklavčiča

v nedeljo 11. avgusta 1985.

Zbirališče ob 11. uri na vrhu Jepe. Po povratku z Jepe bo pri slovenski planinski postojanki Koči nad Arihovo pečjo na Bleščeči ob 14. uri gorska maša.

Sodalitas, Katoliški dom prosvete v Tinjah

ROMARSKO POTOVANJE

v Lurd, la Salette in Maria Einsiedeln

od poned. 2. 9. do torka 10. 9. 1985
Vodi: Anton Cvetko, Medgorje

Točnejši spored lahko dobite v domu v Tinjah.

Kulturna taberna „pri Joknu“ v Celovcu vabi v sredo 7. avgusta 1985 ob 20.30 uri na prireditev literarnega značaja

POETIČNI IN KRITIČNI DOMOVINSKI VEČER

s koroškimi pesnikom Bernhardom C. Bünkerjem.

Skocijan

KONCERT

SLOVENSKEGA OKTETA

v nedeljo 4. 8. 1985 ob 20. uri v farni dvorani v Skocijanu
Prireditelj: Fara Skocijan in Krščanska kulturna zveza

PRIREDITVE

Katoliški dom prosvete „Sodalitas“ vabi na

POTOVANJE

sadjarjev, kmetov in vseh drugih interesentov po Jugoslaviji in Grčiji v času od 3. do 10. septembra 1985
Vodi: dipl. inž. Franc Lombergar, Kmetijski zavod Maribor.
Cena: 4920 šilingov.

TINJE

ESPERANTO

Intenzivni seminar mednarodnega jezika za začetnike in napredujoče, v času od srede 4. 9. ob 18. uri do nedelje 8. 9. ob 13. uri v Domu v Tinjah.
Vodita: Martin Stuppnig, Podklošter in Vinko Ošlak, Celovec.

BILČOVŠ

RAZSTAVA

Ernsta Arbeitsteinna je odprta do 31. avgusta 1985 v poslovnih prostorih Posojilnice Bilčovš.

Slovensko prosvetno društvo Obir na Obirskem vabi na

10. POHOD NA OBIR

v nedeljo 4. 8. 1985.
Zbirališče ob 11. uri vrh Ojstrea (kratek kulturni spored).
Nazaj grede piknik pri Marofu.

ZVABEK

BLAGOSLOVITEV OBNOVLJENE FARNE CERKVE
v nedeljo 15. 8. 1985 ob 9.30 uri
Vabi župnijski svet.

GLOBASNICA

POLETNA NOČ

v soboto 17. 8. 1985 ob 20.30 uri pri Šoštarju v Globasnici.
Za ples igra ansambel „Fantje treh dolin“.
Prireditelj: SKD Globasnica.

„MALI PRINC“ (predstava)

v petek 23. 8. 1985 ob 20. uri v Domu v Tinjah.
Nastopa: Ensemble 365 z Dunaja.

Slovensko kulturno društvo „Peter Markovič“ v Rožku vabi na ogled razstave

„ILIRSKA GROBIŠČA Z BREGA“ v prostorih „Raiffeisenbank“ v Rožku.

Čas: v poslovnem času banke, od ponedeljka do petka, od 8. do 12. in od 14. do 17. ure.

Dom v Tinjah

SLOVENSKE POČITNICE

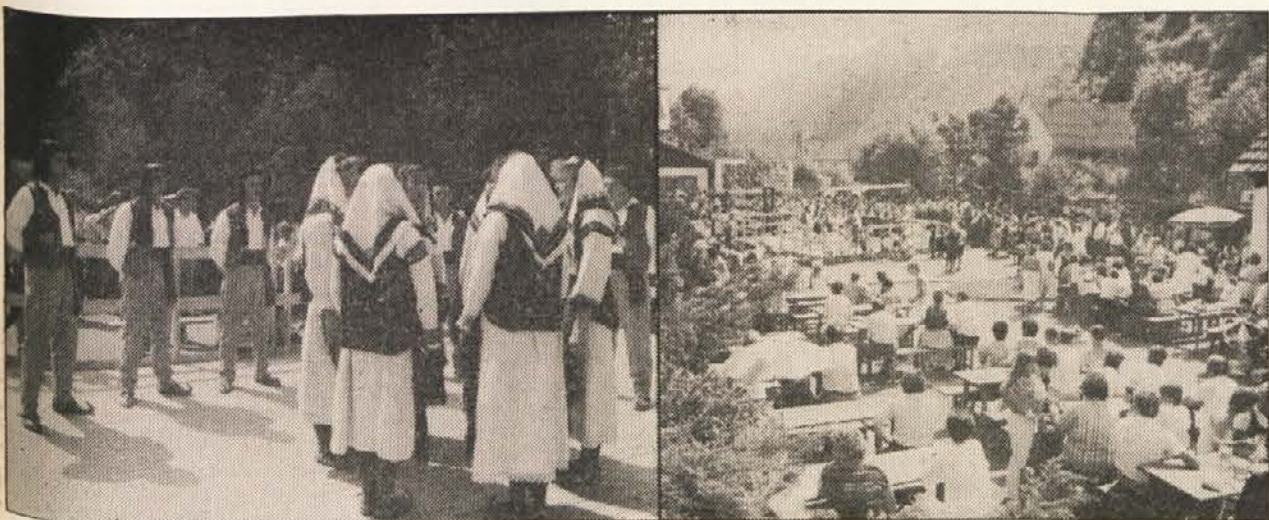
od nedelje 25. 8. ob 18. uri do sobote 31. 8. ob 13. uri.
Vodi: Miha Vrbinč s skupino profesorjev, učiteljev in študentov.

TINJE

FRANCOŠČINA V IGRI

od nedelje 25. 8., ob 18. uri do sobote 31. 8., ob 13. uri.
Vodita: Cecilija Tissandier, Paris, jezikovna igra, konverzacija mag. Andreja Cikulnig, Celovec — osnovno slovnico znanje, jezikovna sredstva, besedni zaklad, pismene vaje.

9. mednarodno folklorno srečanje v Železni Kapli

Kot vsako leto je tudi letos Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ vabilo na že tradicionalno 9. folklorno srečanje v Železno Kaplo. Vabilu „Zarje“ se je odzvalo 11 folklornih in glasbenih skupin iz Slovenije in Koroške, med njimi je le-

kjer je igral domači pihalni orkester „Vellachtaler Trachtenkapelle“; ob 14. uri pa so se udeleženci srečanja v povorki pomikali proti hotelu Obir, kjer so prispele skupine s pleši in krasnimi nošami navdušile številne gledalce.

Nova generacija pionirske folklorne skupine SPD „Zarja“ tokrat še ni nastopila na odru. Pač pa je strumno korakala v povorki, kjer je bila deležna močnega aplavza. Med sporedom srečanj pa so mladi folkloristi pozorno sledili sporedu in se že dogovarjali, kako bodo prihodnje leto s čevlji udarjali v tla in zavrteli po odru.

tos prvič gostovala v Železni Kapli folklorna skupina „Edelweiß“ iz Celovca. Vabilu prireditelja pa se je odzvalo tudi veliko število ljubiteljev glasbe in ljudskih plesov, med njimi je bilo tudi mnogo turistov.

Srečanje se je pričelo ob 11. uri s koncertom pihalnega orkestra Ravenskih železarjev ter pihalnega orkestra Ceršak iz Sladkogorske; ob 13. uri so se folklorni ansambli začeli zbirati pred glavno šolo,

Z revijo plesov je pričela folklorna skupina „Antona Štrafela“ iz Markovcev pri Ptuj, ki je nastopila s štajerskimi pleši. Domača društvena folklorna skupina, ki jo vodi Traudi Uršič, je zaplesala nekaj podjunjskih plesov, potem pa se je predstavila znana skupina „Volks-tanzgruppe Edelweiß“ iz Celovca. Skupina, ki bo prihodnje leto praznovala 50-letnico obstoja, je s svojimi eksaktno nastudiranimi pleši

navdušila publiko tudi pri nas, tako kot v drugih predelih sveta — od Latinske Amerike pa tja do Azije — kjer je gostovala s svojim sporedom. Nič manj zanimivi in dobro izvedeni so bili tudi plesi folklorne skupine „Anton Tanc“ iz Laškega. V bosanskih nošah so pokazali Nemokolo s področja med Velebitom, Bikovim in takimenovano Zeleno Bosno. Kolo so zaplesali brez instrumentalne spremljave, le žvenket nakita in topi udarci nog so plesalcem dajali ritem. Kot vsako leto, je pri srečanju sodelovala tudi tokrat „Volkstanzgruppe der Landjugend Vellachtal“ iz Železne Kaple, s katero ima SPD „Zarja“ dobre stike že nekaj let. Na takem folklornem srečanju seveda ne sme manjkati lepa gorenjska narodna noša; s to so prišli folkloristi „Svoboda“ s Primskovega pri Kranju. V njihovih pisanih nošah so pokazali lepe gorenjske plese, v katerih so ponazarjali dela obrtnikov, seve z ritmom in pristnim humorjem, ki gledalce vedno znova navduši. Revijo je zaključila folklorna skupina KPD „Planina“ iz Sel, in sicer s koroškimi narodnimi pleši.

Po končanem nastopu folklornih skupin, je zaigral „Dobroveljski trio“ iz Dobrle vasi, medtem pa so se na žaru že pekli čevapčiči in druge mesnine, prosvetaši so načepili sode s pivom, zato je srečanje v vselem razpoloženju trajalo tja do noči. Tako tudi tokrat lahko poročamo, da je 9. folklorno srečanje Slovenskega prosvetnega društva „Zarja“ v Železni Kapli bilo uspešno.

Franci Sadošek

Letovali smo v Savudriji

V petek 17. julija smo se iz Celovca odpeljali v Savudrijo. Ko smo dospeli, je bilo sonce visoko na nebu. Nestrpno smo že čakali na kopanje. Zato smo hitro pospravili kovčke — se preoblekli in šli na plažo. Tam so se nekateri letos prvič lahko naužili toplega sonca in morja.

Lepo vreme nam je omogočilo, da smo lahko vsak dan šli na plažo. Nekateri so se sončili, drugi so iskali školjke, morske zvezde in druge zanimivosti z morskega dna. Največ pa se jih je igralo v vodi. Posebno pa je treba pohvaliti otroke, ki so se letos v Savudriji naučili plavati. Štirinajst dni so se z navdušenjem učili plavanja. Vse priznanje pa seveda gre tudi vzgojiteljem in vzgojiteljicam, ki so dan za dnem otroke z veliko požrtvovalnostjo učili plavati. Imeli so velik uspeh, ker se je plavanja naučilo kar 12 otrok. Tako kakor vsako leto, smo napravili tudi tokrat izlet v Piran, ki je bil za večino otrok veliko doživetje. Po večerji je bil na sporedu šport. Pomerili smo se v raznih panogah, v katerih smo bili zelo uspešni. Nato so sledili ples, kviz in razne prireditve. Potem smo bili vsi veseli, da smo lahko šli spat — saj smo potem lažje čakali na naslednji sončni dan, ki je bil spet poln presenečenj.

Tako je hitro minilo štirinajst dni. Nekateri so se že veselili na dan odhoda, drugi pa so se težko ločili od prelepe Savudrije. Mislim, da smo vsi preživeli lepa dva tedna na morju, in se že veselimo snidenja prihodnje leto v Savudriji. Na koncu bi se še rad zahvalil vsem, ki so nam omogočili štirinajstredno letovanje na morju, pa tudi vsem vzgojiteljem, ki so nas spremljali in doprinesli k temu, da smo se vsi spet čili in zdravi vrnili domov.

Hanzi Filipič

Tekma koscev na Radišah

Preteklo nedeljo, dne 28. 7. 1985, je SPD „Radiše“ spet vabilo na sedaj skoraj že tradicionalno tekmo koscev. Mnogo ljudi se je zbralo pri Podrniku (Tolmaierju) v Spodnjih Rutah, kjer je predsednik društva uvodoma obrazložil pravila in sistem tekmovanja in pozdravil tudi častne goste, med njimi žreškega župana Helmuta Woschitz, predsednika SPZ Tomaža Ogrisa in tajnika KKZ in Slovenske kmečke zveze Nužejja Tolmaierja in Štefana Domeja.

Tekmovalo se je v štirih jakostnih skupinah. V skupini gostov je zmagal Franci Dolinšek iz Železne Kaple, ki je postal tudi najboljši dneva. V kategoriji moških nad 50 let je bil najboljši Janez Pisjak st., Pridovnik, kateremu je letos končno uspelo vse sotekmovalce „porezati“. Drugo mesto v tej skupini je zasedel Blaž Mickl. V splošni skupini je slavil zmago Andrej Lampichler, Jugov, na drugo mesto pa se je uvrstil Nužej Tolmaier. V ženski skupini je bila tudi letos spet najboljša Rozalija Kogoj iz Železne Kaple, pred domačinko Angelo Pisjak, ki je tudi letos spet rešila čast radiških deklet in žena, kajti le malo jih je, ki bi se upale kositi.

Po tekmi je Ludvik Ogris porazdelil pokale in nagrade in se zahvalil vsem tekmovalcem, pomaga-

čem in navijačem za sodelovanje. Nato pa so odprli še sod piva, katerega je darovala tovarna celuloze „Obir“.

F. W.

Cesta na Dobrač

Čeprav smo sredi poletja, načrtovalci turizma že mislijo na zimsko sezono. V tem oziru gre za cesto na Dobrač, katero pa je možno prevoziti le proti plačilu cestnine.

Kljub temu je obratovanje v zimskem času bilo deficitarno, ker so se avtomobilisti le redko posluževali možnosti, s svojim vozilom priti do vrha. Zato je čiščenje ceste na Dobrač bil posel z izgubo. Mesto Beljak je sprejelo sklep, da bo pluzenje ceste prevzelo v svojo cestno območje, nekaj stroškov pa bo prevzela Družba beljaških vlečnic in Akcijska družba dobraške ceste.

To, kar pa je za avtomobiliste, zlasti ljubitelje zimskega športa najbolj zanimivo, je dejstvo, da v zimskih mesecih — od 15. novembra 1985 do 15. aprila 1986 — ne bo treba plačati cestnine. Lastniki vlečnic na Dobraču računajo, da bodo s tem privabili več smučarjev, kar bo gotovo poživilo zimsko sezono, pa tudi promet po lepi razgledni cesti, ki vodi do centra smučišča.

Franc Petek SPOMINI

21

Kakšne socialdemokratske kmečke zadružne organizacije, na katero bi se bili lahko naslonili, ni bilo. Pač pa so socialdemokrati tedaj ustanovili svojo „Volksbank“ v Celovcu in prizadevali so si, da bi naša zadružna zveza svoj denar nalagala pri njih.

Pobuda je prišla od socialnih demokratov, njihov finančni referent v deželni zboru Lager je prišel k meni in mi dejal: „Vi imate v Zadružni zvezi precej denarnih sredstev; nalagajte jih v Volksbanko!“

Dejstvo je, da doslej denarja nismo nalagali v lastnih podjetjih, razen v gospodarsko zadruho v Sinči vasi, ampak smo ga nosili v celovško hipotekarno banko, da so drugi delali z našim denarjem. Kaj se je že pred prvo svetovno vojno dogajalo z denarjem naših posojilnic in kako so ga porabili v ljubljanski centrali, o tem nisem poučen in bi gotovo bilo zelo zanimivo vprašanje.

Naš denar je za socialdemokrate bil vabljen in pomemben, saj je šlo za precejšnje, celo milijonske vsote. To bi se dalo že natanko ugotoviti iz dokumentov. Na vsak način je moralo biti tega precej, da so se tako zato zanimali. Približno v tistem času so socialdemokrati, seveda iz čisto drugih razlogov, izstopili iz Heimatsdiensta in že zato bi drugačen njihov odnos do slovenske manjšine bil mogoč.

V svojih pogovorih s socialnimi demokrati o vprašanju nalaganja slovenskega denarja sem vselej poudarjal, da mora socialna demokracija na svojem zboru spregovoriti o svoji politiki do Slovencev na Koroškem in v pozitivnem smislu opredeliti svojo kulturno in politično linijo glede manjšine, ne

glede na strankarsko pripadnost. Slovenski stranki pa naj dopustijo možnost političnega sodelovanja z delavsko stranko. Potem bi mi lahko svoj denar nalagali pri njih.

O tem sem večkrat govoril z dr. Zeinitzerjem, profesorjem, ki še zdaj živi na Dunaju in ki je v času Dolfussove vlade socialiste izdal; nato z ing. Pichlerjem, ki je pozneje bil finančni referent v deželni zboru; dalje z nadučiteljem Lagerjem, s funkcionarjem Loro iz Borovelj. To so bili sami vodilni ljudje v koroški socialni demokraciji. Govoril sem tudi z Grögerjem in pozneje z Neutzlerjem, ki je bil podpredsednik. Vsako priložnost sem izkoristil, da sem stvar vedno znova in znova odpiral. Oni pa so zmerom in zmerom obljubovali, da bodo do prihodnjega kongresa izdelali program za Slovence — izdelali ga pa niso nikoli. Vselej so se izgovarjali, da ni bilo prave priložnosti in da bodo o tem sklepali prihodnjič. Tako ni bilo ne stališča socialne demokracije do manjšine niti ne stališča do političnega sodelovanja s stranko.

Verjetno so se postavili na podobno stališče, kot sem ga slišal od nekega krščanskega socialca: „Warten wir ein paar Wahlen ab, dann wird man anders mit Euch reden. Die Leute werden Euch eh im Stich lassen!“ (Počakajmo najprej, da mine nekaj volitev, potem bomo pa drugače z vami govorili, saj vas bodo ljudje tako in tako pustili na cedilu). Takšno je bilo stališče krščanskih socialcev in enako stališče so zavzemali socialni demokrati. Vzrok za takšno stališče je bil tudi to, da so se dobro zavedali, da je njihova moč pri tovarniških delavcih, za kmete pa niso imeli pravega zanimanja. Ustanovili so sicer svoj „Kleinbauernbund“, ki pa nikdar ni prišel na zeleno vejo, tudi danes ne. Gospodarske organizacije pa razen konzuma sploh niso nikdar poskušali ustanoviti, ampak so se v tem vprašanju vedno podrežali Bauernbundu, tako da tudi naše zadruge za njih niso bile interesantne, razen kot potencialni vlagalec denarja v njihovo banko. Takšna je stvar dejanska bila.

Glavna ovira za kakršno koli pozitivnejše stališče do koroških Slovencev pa je bil hudi nemški nacionalizem, ki je vla-

dal med koroškimi socialnimi demokrati. Ta nacionalizem se je očitno pokazal pri Zeinitzerju, ko je bil imenovan za predsednika šolske komisije za Slovence in je bil med vsemi njenimi člani najbolj strupen. Jaz sem ga poznal še iz Marijanišča, kjer je hodil v letnik pred menoj. Že tam je vedno veljal za nemškega nacionalca in dejansko se je kmalu potem, ko smo imeli tako slabe izkušnje z njim v šolski komisiji, pokazalo, da je faktično zavrgel socialno demokratsko stranko in odkrito prestopil na meščansko stran. Mimogrede povem, da je ta človek še enkrat imel neprijetno vlogo v mojem življenju. Bil je profesor moje hčere v gimnaziji in tam jo je eno leto popolnoma bojkotiral. Enostavno ni z njo občeval ne tako ne drugače, kakor da je sploh ni v razredu. Morala je končno oditi na drugo šolo, ker je položaj bil nevzdržen. Ker ni bilo druge gimnazije v Celovcu, sem jo dal k uršulinkam in tam je vedno imela odličen uspeh.

Pri socialnih demokratih torej ni bilo mogoče najti pozitivnega odgovora na vprašanje, kako ven iz smeri „vera in narod“ in to je seveda samo od sebe vplivalo tako, da diferenciacija v okviru Slovenske politične organizacije ni mogla napredovati. Stvar s socialnimi demokrati pa bi bila lahko postala resna, saj nikakor ni šlo samo za mojo osebno iniciativo, kajti imel sem za te pogovore pooblastilo od odbora Političnega društva in sem torej uradno nastopal kot njegov predstavnik.

Druge alternative, ko s socialdemokrati ni bilo nič, ni bilo videti. Za ustanovitev kake slovenske liberalne stranke nisem imel ne veselja ne simpatij pa tudi prave podlage za to ni bilo. Edino kar se je zgodilo, je bilo to, da smo po mojih prizadevanjih iz naslova politične organizacije črtali pridevek „katoliški“. Za tisti čas je bila to tako rekoč glavna stvar.

O kaki zvezi z liberalnim Bauernbundom ni bilo sploh mogoče govoriti, ker to so bili Velikonemci, Schumyjeva stranka.

(Se nadaljuje)

„Slovenci smo svetovni narod“

Pogovor s prof. dr. Vladimirjem Klemenčičem o vprašanjih zamejskih, posebej koroških Slovencev

● Ko sem prebiral knjigo „Koroški Slovenci v Avstriji včeraj in danes“, ki je pred meseci izšla v 1000 izvodih v založbi Komunist ter je v prvih mesecih 1985 razprodana, sem sklenil, da Vas povabim na razgovor za bralce ZV. Morda bi pričeli pogovor z razmišljanjem o povezanosti manjšinskega vprašanja s sedanjim družbenoekonomskim razvojem v Evropi.

Ko danes govorimo o odprtih vprašanjih položaja zamejskih Slovencev v Italiji, Avstriji in na Madžarskem, bi prav gotovo napravili napako, če bi jih obravnavali izolirano od splošnega gospodarskega razvoja Slovenije v SFRJ ter družbenogospodarskega razvoja evropskega prostora, saj medsebojna povezanost in odvisnost med evropskimi državami ter našim notranjim družbenim gospodarskim razvojem s koncepcijo odprtosti meje bistveno vpliva na razpoloženje naprednih sil v Evropi, ki oblikujejo tudi svoj odnos do manjšinskega vprašanja. Čeprav skušajo konzervativne nacionalistične sile zavreti oblikovanje osnov za mednarodno in obmejno sodelovanje in vključevanje narodnih manjšin v le-to, moramo z optimizmom opazovati, da se v vseh treh sosednjih državah, kjer živijo pripadniki slovenskega naroda, med prebivalci vse bolj utrjuje spoznanje, da so manjšine lahko dobra osnova za sporazumevanje med prebivalci dveh sosednjih držav in s tem tudi temelj dobrih sosedskih odnosov.

Če bi presojali položaj pripadnikov slovenske manjšine na Koroškem in v Italiji zgolj po zadnjih dogodkih v Avstriji v zvezi s težnjami po okrnjevanju dvojezičnega šolstva, v Italiji pa tudi oteževanje pri pripravi in sprejemu zakona o globalni zaščiti Slovencev na celotnem njihovem poseljenem prostoru, prav gotovo to ne bi bila osnova za optimizem.

Ko presojamo današnji položaj zamejskih Slovencev z njihovim položajem pred tremi desetletji, moramo ugotoviti, da so zamejski Slovenci dokazali, da so kos velikim težavam in oviram, pokazalo pa bi se tudi, da je stopnja povezanosti in soodvisnosti Slovencev v zamejstvu s Slovenci v Jugoslaviji, pa tudi drugimi jugoslovanskimi narodi, vse trdnjša, pri čemer pa seveda ne smemo položaja slovenske manjšine precenjevati, saj mora dnevno premagovati, če hoče obstati, številne probleme.

● Kateri dejavniki družbenopolitičnega razvoja SRS so ugodni za zadovoljivo razreševanje slovenskega manjšinskega vprašanja?

Prav gotovo sodi ob odprtosti meje in številnih mejnih prehodih, ki dnevno povezujejo Slovenijo z obmejnimi prostorom sosednjih držav (nad 100 mejnih prehodov), koncepcija policentričnega razvoja z bolj ali manj enakomernim razmeščanjem industrije, vse do nedavno perifernih manj razvitih obmejnih območij eno od zelo pomembnih temeljev intenzivnega čezmejnega sodelovanja s sosednjimi državami, s tem tudi z zamejskimi Slovenci. Ne smemo prezreti, da se je večina obmejnih območij Slovenije z industrializacijo bolj ali manj stabilizirala. Prav ta gospodarski razvoj obmejnih območij v veliki meri prispeva k intenzifikaciji povezovanja Slovencev v matični socialistični republiki SR

Sloveniji z zamejskimi Slovenci. Po menu odprtosti meje ter pospeševanju gospodarskega razvoja obmejnih območij in povezovanju obmejnih območij dveh sosednjih držav polagajo veliko pozornost tako v EGS kot v Evropskem svetu. Številne raziskave kažejo, da imajo pri povezovanju narodov dveh sosednjih držav in gospodarskem povezovanju obmejnih območij prav narodne manjšine, ker obvladajo jezike in kulture dveh sosednjih narodov, zelo pomembno nalogo. Zato se tudi ne smemo čuditi, da pri raziskavah funkcije meje in obmejnih območij za potrebe gospodarskega in kulturnega razvoja dajejo vse večjo pozornost funkciji narodnih manjšin. Prav tako se ne smemo čuditi, če so koroški Slovenci in Južna Koroška postali v zadnjem času pravi raziskovalni poligon, kot primera obmejnega narodnostno mešanega manj razvitega območja. S problemi Koroške in koroških Slovencev se ukvarja jo ob mednarodni pomoči univerzitetne institucije v Beyreuthu v ZRN, univerzitetne in druge institucije na Dunaju in v Celovcu, bili so predmet raziskav tudi kanadskih

● Živo ste orisali zgodovinske ovire za preživetje Slovencev na avstrijskem Koroškem. Zato se ponuja vprašanje, kako je bilo moč preživeti in končno odgnati novo brstje?

Na prvem mestu je njihova volja do obstoja, ki jih vodi organiziranost na osnovi samopomoči. Posebej pa moramo poudariti velik preizkus sposobnosti za odpor, ki so ga nudili organizirano in povezano z matičnim narodom v času NOB. Vsa povojna leta po drugi svetovni vojni so se Slovenci uspešno vključevali kot subjekt v družbeni razvoj Koroške in avstrijske družbe z razvijanjem neagrarnih gospodarskih dejavnosti in spreminjanjem socialne strukture iz strukture agrarne v strukturo urbane družbe. Prav s svojo aktivnostjo so močno prispevali tudi ob pomoči matičnega slovenskega naroda z vključevanjem v tkiva gospodarskega in kulturnega prekomernega sodelovanja k povezovanju obmejnih območij dveh sosednjih držav – Avstrije in Jugoslavije. Koroški Slovenci so se v tridesetih letih spremenili iz prebivalcev pretežno kmečke sestave v prebival-

strovno neobjektivnih metodah čimbolj skriti število Slovencev, kakor tudi območja, ki ob popisih kažejo na poselitev s Slovenci. Nič jih ne moti, da je celotno ozemlje, ki je bilo opredeljeno leta 1945 s strani avstrijskih oblasti kot narodno mešano, posejano s številnimi znaki odpora slovenskega naroda zoper nacizem, grobovi padlih, kraji, kjer so se borili boji med partizani in nacisti, kraji iz katerih so bili ljudje preseljeni in odgnani v koncentracijska taborišča, kraji, iz katerih pošiljajo starši otroke v slovensko gimnazijo v Celovcu, kraji, kjer delujejo kulturne in gospodarske organizacije koroških Slovencev. Vse te znake, ki so izraz sklenjene poselitve koroških Slovencev, pa ne potrjujejo rezultati popolnoma neuspelega popisa prebivalcev posebne vrste (1976) o materinem jeziku prebivalstva Avstrije. Na osnovi tega popisa so opredelili prostor, kjer naj bi veljal za današnje predstave moderne Evrope močno okrnjeni zakon za zaščito Slovencev. Že tako prostorsko in vsebinsko okrnjeni zakon pa nima svoje veljavnosti, ker ga oblasti ne izvajajo, manjšina pa ga tudi ne priznava.

● Gimnazija za Slovence v Celovcu in njen razvoj sta mi živ dokaz, da je slovensko prebivalstvo trdoživo, da je bilo v uradnih prikazih prikrito in da je oživilo kot izvir, ki je moral ponikati, a ni presahnil.

Po 7. členu državne pogodbe imajo koroški Slovenci pravico tudi do srednjega šolstva. Ustanavljanje državne srednje šole, tj. Gimnazija za Slovence v Celovcu, so avstrijske oblasti močno zavlačevale. Koroški Slovenci so terjali dvojezično slovensko gimnazijo, saj je južna Koroška jezikovno že tako pomešana, da je dvojezičnost realna, za to bi bila po njihovi presoji najustreznejša dvojezična gimnazija. Po mnenju koroških Slovencev pa so jim dali enojezično slovensko gimnazijo, ker so računali, da tak tip šole za Slovence ne bo privlačen. Izkušnje, ki temeljijo na uspešnem razvoju gimnazije, pa kažejo, da so Slovenci demografsko tako vitalni, da taka šola, ki ima po 27 letih obstoja okoli 500 dijakov, opravičuje svoj obstoj in pomeni eno od pomembnih gonilnih sil v socialni, gospodarski in kulturni preobrazbi koroških Slovencev, saj prihaja med vpisanimi dijaki štiri petine le-teh iz nekmečkih gospodinjstev. Gimnazija si je zagotovila že večino učiteljskega kadra iz vrst svojih dijakov, iz nje je tudi izšla vrsta učiteljskega naraščaja, zdravnikov, pravnikov in absolventov za druge poklice.

● Navkljub uspešnemu delu celovške slovenske gimnazije so v slovenskem izobraževalnem sistemu številne vrzeli. Kako jih Slovenci poizkušajo izpolniti?

Razvoj mreže in strukture šol, kjer se poučuje v slovenskem jeziku ali pa poučujejo slovenski jezik kot obvezni ali izbirni predmet, vsekakor ni v skladu z razvojem mreže in strukture nemško govorečega prebivalstva. V zadnjem desetletju je nastala vrsta strokovnih šol na samem narodnostno mešanem ozemlju ali pa v centralnih krajih narodnostno mešanega ozemlja – Celovcu in Beljaku. Slovenci se tako lahko izobražujejo v svojem jeziku le na srednji stopnji, na gimnaziji za Slovence, tri-

Zdravstveni vestnik, glasilo Slovenskega zdravniškega društva, je v junjski številki 1985 objavil pogovor z znanim slovenskim geografom prof. dr. Vladimirjem Klemenčičem o vprašanjih zamejskih Slovencev. Kot dober poznavalec naše problematike obravnava dr. Klemenčič predvsem položaj Slovencev na Koroškem. Čeprav v pogovoru ravno niso zajeta nova odkritja, pa je prikaz tako zaokrožen, da se nam je zdelo zanimivo, da ga posredujemo tudi bralcem našega lista.

Uredništvo

Vladimir Klemenčič, roj. 1926 v Ljubljani, diplomiral iz geografije 1951 v Ljubljani, doktoriral iz teme „Pokrajina med Snežnikom in Slavnikom“ leta 1956. Od leta 1972 redni profesor geografije na Filozofski fakulteti Univerze E. Kardelja v Ljubljani, od leta 1962 do leta 1980 direktor Inštituta za geografijo Univerze E. K. v Ljubljani. Časni član Geografskega društva Makedonije, dopisni član Geografskega društva Italije, Münchna in Slovenskega raziskovalnega inštituta v Trstu (SLORI).

Glavni urednik in član redakcij geografskega revialnega tiska doma in v tujini, dopisni član komisij Mednarodne geografske unije ter član in vodja mednarodnih raziskovalnih akcij na Poljskem in Madžarskem, v Jugoslaviji o agrarni izbiri zemlje agrarno gospodarske tipologije.

Dobitnik nagrade sklada Borisa Kidriča in priznanja Zveze gibanja Znanost mladini Jugoslavije.

Objavil več kot 150 znanstvenih razprav v geografskem in drugem znanstvenem tisku v Jugoslaviji in 30 v tujini s področja socialne in agrarne geografije, geografije prebivalstva ter o prostorskih in socialno-ekonomskih problemih, narodnostno mešanih območij ob jugoslovanski meji na območju Slovenije in o povojnih avstrijskih popisih prebivalstva glede na občevelni jezik.

znanstvenikov. O Koroški ali koroških Slovencih izideta vsaj dve knjigi na mesec.

● Kako opredeliti bistveno in hkrati neobičajno značilnost obstanka Slovencev na avstrijskem Koroškem?

Slovenci sodimo med tiste evropske narode, ki so se kot sorazmerno maloštevilni narod obdržali na prometno pomembnem centralnoevropskem prostoru, na območju, kjer so se skušali uveljaviti, a so se hkrati križali interesi velikih narodov, ki so si za vsako ceno skušali pridobiti dele slovenskega etničnega prostora, Slovence pa asimilirati. Koroški Slovenci so danes simbol tega boja za obstoj Slovencev, saj so se obdržali kljub velikemu nasilju germanizacije in kar je še posebej značilno, obdržali so se tudi v pogojih visoko gospodarsko razvite in urbanizirane družbe. Prav od druge svetovne vojne pa do danes uspešno kljubujejo dejavnikom nacističnega vojnega nasilja, urbani civilizaciji, ki je brezobzirna tako do manjšine kot do okolja in nosi v sebi kali nasilne asimilacije, to je tistih kali moderne družbe, ki jih pogosto ne znamo opredeliti kot nosilce nasilne asimilacije in jo Slovincem, pa tudi drugim manjšinam nenaklonjeni nosilci moderne urbane civilizacije označujejo kot naravno asimilacijo.

stvo s pretežno urbano sestavo. Seveda, pri vseh teh naporih v svojem socialnem razvoju še niso mogli zaradi številnih ovir dohiti socialne strukture večinskega avstrijskega prebivalstva. Vendar pri tem ne pozabimo, da so kot avtohtono prebivalstvo močno navezani na zemljo. Navezanost na zemljo ni odvisna niti od poklica niti od socialnen opredeljenosti.

● V dnevni politiki Slovencev na avstrijskem Koroškem se znova in znova rojeva vprašanje njihovega poselitvenega prostora. Kaj je bistvo trdovratno ponavljanje vprašanja?

Število Slovencev in vprašanje njihovega poselitvenega prostora je permanentno odprto vprašanje v dnevni politiki Slovencev na Koroškem. Medtem ko so avstrijske oblasti, ko je šlo za vprašanje priključitve dela slovenske Koroške k Jugoslaviji, natanko vedele, kje prebivajo Slovenci in so za to jasno začrtali območje dvojezičnega šolstva – to je območje, kjer je v večini šol potekal pouk dvojezično v slovenskem in nemškem jeziku, so še pred podpisom državne pogodbe nacionalistične sile, zlasti pa po podpisu, nenehno zastavljale vprašanje poselitvenega prostora Slovencev. Ta prostor skušajo s tem, da izvedejo uradne popise prebivalstva po občevelnem jeziku, po

letni zasebni gospodinjstvi šoli v Sentjakobu in v posebnem abiturientskem tečaju trgovske akademije. Za celo vrsto poklicev, ki terjajo srednjo šolo, pa se Slovenci ne morejo izobraževati v svojem materinem jeziku. To vsekakor zavira socialni razvoj koroških Slovencev, saj v nekaterih poklicih skorajda niso zastopani, kolikor pa so, pa pri delu v svojem poklicu zaradi pomanjkljivega znanja terminologije svojega poklica ne morejo opravljati v svojem materinem jeziku. Te vrzeli skušajo sicer odpravljati, deloma z izobraževanjem v matični Sloveniji ali pa v raznih dopolnilnih izobraževalnih tečajih, kar pa seveda že zdaleč ne more nadomestiti za nemško govoreče prebivalstvo organizirane mreže strokovnih šol.

Poseben problem pomenijo otroški vrtci. V urbani družbi, ki ji koroški Slovenci pripadajo, je vse več zaposlenih mater izven svojega doma ali pa v svojem podjetju na domu, kar slovenskim staršem zmanjšuje možnosti, da bi posvečali tisto pozornost v vzgoji, ki je potrebna za utrditev materinega jezika v zgodnji mladosti.

● Mar je socialno prestrukturiranje v urbano družbo prineslo tudi nove oblike kulturnega življenja?

Pogoji za zadržanje slovenske identitete v koroški družbi, ki ni naklonjena dvojezičnosti, zlasti pa slovensko-nemški, so izredno težki. Slovenci morajo za ohranitev svoje identitete nameniti veliko prostega časa, pa tudi lastna materialna sredstva za aktivno ali pasivno udeleževanje na kulturnem področju.

Kulturna dejavnost koroških Slovencev prehaja iz čitalniškega obdobja v novo obdobje ustvarjalnosti, ustrezno potrebam urbane družbe. Težko bi našli narod, pa tudi narodno manjšino, ki bi bila tako aktivna na kulturnem področju. Prav v zadnjem desetletju bi, če bi merili kulturno ustvarjalnost koroških Slovencev kot ustvarjalnost manjšine, ki živi na robu svojega kulturnega prostora, potrdili to ugotovitev. Koroški Slovenci se v zadnjem razdobju ustrezno svoji številni moči in splošnemu kulturnemu razvoju Koroške s svojo pestro kulturno dejavnostjo vse bolj uspešno kosajo z ostalimi deli slovenskega naroda v matični Sloveniji, SFRJ in v zamejstvu, najsi bomo na področju likovne, glasbene, literarne ali gledališke umetnosti. Med koroškimi Slovenci se vse bolj širijo skupine modernih glasbenikov, lutkarjev ipd. Jasno pa je, da bo Slovincem na Koroškem v bodoče treba nuditi pomoč pri njihovem nadaljnjem kulturnem razvoju. Uspehi, ki jih dosegajo na področju znanosti in uveljavljanju na literarnem področju na mednarodnem nivoju, dokazujejo življenjsko moč koroških Slovencev.

(Dalje prihodnjič)

„Spitzbauer“

Wer in schöner Jahreszeit und früh am Tage aus der Stadt hinauswandert ins freie Land, der atmet aus tiefer Seele auf. Der Himmel ist blau, die Erde badet im glänzenden Sonnenschein und die bewegte Luft streift und rührt überall an Lebendiges. Leise rauscht es im Laub und in den Feldern wachsen die Ernten.

Wir waren zu dritt unterwegs im Lavanttal. St. Andrä lag hinter uns, wir gingen zwischen belebten Feldern nordwärts. Da sahen wir, hoch überm Tale, auf einer Vorhöhe der Saualpe eine weiße Kirche leuchten, sie strahlte wie ein schneiger Kerzenbrand im Sonnenglast. Das muß Pölling sein, sagte P. und L. sagte: ja, ich kenne das Dorf, wir haben am 10. Oktober 1944 dort getanzt. Wir schlugen den Weg nach Pölling ein und forderten unseren Freund auf, weiterzusprechen, und er erzählte uns, wie er seine Partisangruppe nach Pölling geführt hatte, zum Neuwirt, und von dem Entsetzen der dort versammelten Gesellschaft über den Einzug der bewaffneten, von den Schauern eines gefährlichen und verfolgten Lebens umwitterten Kameradschaft.

Der Wirt dort ist ein guter Mann, sagte L., er hat uns später noch manchen Dienst getan. Ich führe euch zu ihm. Und weiter erzählte er, daß er damals auch eine Ansprache gehalten habe, des Sinns, daß die Leute sich den Partisanen gegenüber loyal verhalten sollten, und daß der Kampf gegen den Faschismus der jetzt unter ungeheuren Schwierigkeiten und mit großen Opfern geführt werde, nur mit dem Siege der Demokratie enden dürfe. Diese Ansprache sei, wie sich später noch auf verschiedene Weise gezeigt habe, nicht ohne Wirkung geblieben. Dann habe er die Musikanten aufgefordert, seinen Leuten zum Tanz aufzuspielen. An Tänzerinnen war kein Mangel. Auch die Tochter des zuständigen Kreisbauernführers, eines berüchtigten Saukerls, sagte L., war dort und mußte tanzen mit einem von uns; ich glaube, es hat ihr gefallen, die „Banditen“ auf so heiter-gemäßigte Art kennenzulernen. Der Wirt erzählte mir später, das Mädchen habe, heimgekehrt, zu seinem Vater gesagt: ich habe heute in Pölling mit den Partisanen getanzt, worauf dieser in Raserei unter anderem folgenden Ausspruch getan habe: mir wäre lieber, du lägest tot vor mir! — Das sind tragische Väter, rief ich, die sterben nie aus! Der eine will die Tochter lieber tot, als mit der Schande eines seligen Kindes am Leben, und der andere zieht schon der unerlaubten Umarmung eines Tanzes den Tod vor. Freilich den Tod der Tochter und nur mit dem Maule, auch das ist Nazimoral!

Unter weiteren Gesprächen, die sich auf jene Zeit und allerlei Wechselfälle des Freiheitskampfes im Saualpgebiete bezogen, kamen wir auf schattigen und sonnigen Wegen, durch Wälder und über Wiesen höher und unserem sonnigen Ziele näher. Herrliche Ausblicke auf das ausgedehnte Lavanttal ließen uns manchmal halten, und im Friedensglanze der sommerlich erfüllten Landschaft zeigte uns das geweckte Gedächtnis des Krieges gespenstische Geschichte.

Es war mitten des Vormittags, als wir nach Pölling kamen und bei unserem Wirte Einkehr hielten. Das ist ein aufrechter Mann, der nach dem Grundsatz lebt: tue recht und scheue niemand! Er hat sich damals nicht blenden noch beugen lassen, und läßt sich auch heute nicht hindern, die öffentlichen Übelstände zu kritisieren. Die Partisanen haben für die Leute, wären nur alle so redlich gewesen, wie sie! sagte er unter anderem im Gespräch mit Freund L., das sich nun immer dichter um das Thema des Tages wob. Dann kam er auf das Blutbad beim Spitzbauer zu sprechen. Das war genau sieben Tage nach unserem Tanz hier, sagte er, am 17. Oktober. Und Wort für Wort enthüllte uns eine der grauenhaftesten Begebenheiten aus jener großen Zeit. Der Spitzbauer und seine Frau leben noch, haben notdürftig wieder aufge-

baut, sagte er, wenn es euch recht ist, laßt uns hingehen, ich will euch begleiten.

Nun zogen wir zu viert, geführt von unserem Wirte, weiter. Immer mächtiger enthüllten sich uns die Höhen und Tiefen des Gebirges. Wiesen und Wälder düsteten würzig-süß im heißen Sonnenlicht. Das Bauernvolk war da und dort mit der Heumahd beschäftigt und in den verlassenen Höfen war es geisterhaft still. Beim Anblick verwitterter Bergbauernhöfe rührt ferne Vergangenes wehmütig an unser Herz. Es ist, als müßten wir zurückkehren in das einfache Leben. Doch vergesse niemand, wie tierisch-ausgesetzt und hart das Leben der Menschen so nahe unter dem Himmel ist, wie mühselig und beladen ihr Dasein. Hier wird oft aus Steinen Brot gemacht: Blut und Schweiß versickern kort oben in der dünnen Erdkrume.

Als die Sonne am höchsten stand, hielten wir über einem Abgrunde, der aus zwei steiler, verdeckten Bachrinnen mit Wasser gespeist wird. Zwischen diesen Rinnen, die aus dem Hochwalde, der den Blick auf die fernen Almböden sperrt, niedergehen, liegt eine kleine abschüssige Freie, die einem sparsam neuerrichteten Gehöfte Raum gibt. Das ist Spitzbauer, sagte unser Führer. Mir schauderte, als ich angesichts dieser menschlichen Verlassenheit, des groben Hauses und der handvoll Erde mir sagen mußte: das ist die Unglücksstätte. Der Boden dort hat Blut getrunken, dort haben Leichen herumgelegen. Ich hörte etwas von 34 Toten.

Bald darauf standen wir im Herdraum des Hauses dem Bauern gegenüber, einere frühgealterten menschlichen Bergeinöde. Als er erfuhr, wel-

chen und genächtigt. Am 17. Oktober habe eine starke Gruppe in seinem Hause gelegen, mit ihr an die 40 Arbeiter aus dem Glimmerbergbau in St. Leonhard: arme Leute, entschlossen, mitzukämpfen. Doch seien diese unbewaffnet gewesen. Die Anwesenheit der Partisanen in seinem Hause müsse die Polizei verraten worden sein. Außer diesen und ihm waren damals im Hause anwesend seine Frau, deren Schwester Elise Murnig, die vor der Gestapo aus Wien geflüchtet sei, mit einem Kinde, der zweijährigen Tochter ihres Bruders. Der Vater seiner Frau Alois Zirnig. Des weiteren zwei Frauen aus der Nachbarschaft, Maria Knabl und Maria Dreier aus Lamm, sowie zwei halbwüchsige Mädchen, Töchter des Lubibauers in Lamm. Diese waren gekommen, um ihn zu einer Arbeit auf den Hof ihres Vaters zu holen. Eine halbe Stunde vor dem Überfall sei dann noch Maria Geleml, eine Ukrainerin vom Lubibauer, die nach dessen Kindern ausgeschiedt worden war, ins Haus gekommen.

Es war 4 Uhr nachmittag, als im Walde oberhalb des Hauses, wo die Posten der Partisanen standen, plötzlich Schüsse zu hören waren — und gleich darauf erbebt das Haus im Hagel der Maschinengewehre. Die Angreifer schossen mit Brandmunition, das wahrte nicht lange. In der Scheune begann es zu brennen und in kürzester Zeit stand das ganze Gehöft in Flammen. Nun floh alles ins Freie und was sich nicht Hals über Kopf in den Abgrund stürzte, blieb der schmalen Blöße vor dem Hause liegen. Er selbst, so erzählte der Bauer, habe sich in den Graben retten können, so auch seine Frau. Ihr Vater aber sei liegen geblieben und mit ihm 33 andere, darunter 4 Frauen und das kleine Kind, mit dem die Elise Murnig aus dem Hause geflohen ist. Der kindliche Leichnam wies 12 Einschüsse auf, darunter einige Wunden, wie sie nur von Dum-Dum-Geschossen geschlagen werden. Solche Wunden waren auch an anderen Leichen festzustellen. Ich bin mit meiner Frau in den Grabenwald geflohen, sagte der Bauer anschließend, und kam erst am Abend zurück: vor der Ruine des Hauses lagen die Leichen.

Die Namen der Toten, soweit sie feststellbar waren und beim Spitzbauer noch im Gedächtnisse sind, folgen: Alois Zirnig, der 65-jährige Vater der Spitzbauerin Maria Wulz. Elise Murnig, 30 Jahre alt, die Schwester der Bäuerin. Deren zweijährige Pflegetochter (ihren Namen weiß niemand mehr). Maria Knabl, aus Lamm bei Pustitz, 40 Jahre alt. Maria Dreier aus Lamm, 35 Jahre alt (sie hinterließ vier Kinder im Alter von zwei bis 14 Jahren, ihr Mann ist in Rußland gefallen). Maria Geleml, die beim Lubibauer bedienstete Ukrainerin. Zwei von den Arbeitern aus dem Glimmerbergwerk, sagte der Bauer, sind gefangen und nach Unterdrauburg gebracht worden, wo man sie ohne Gericht gehängt hat. Das ist die Summe jenes Tages, des 17. Oktober 1944.

Unser Wirt hatte die Erzählung des Spitzbauers nachbarlich begleitet: er war ja Zeuge durch das Medium der Nachbarschaft, und sein Gedächtnis ist besser als das des Bauern. So hatte er dem, was dieser sagte, manches hinzuzufügen. Mehr noch: dieser Wirt scheint die summierende Intelligenz, das historische Gewissen jener abgeschiedenen Gegend zu sein, das wurde mir durch manches seiner Worte bewußt.

Als wir zurück nach Pölling gingen, war unter uns noch die Rede von den Lehren des Freiheitskampfes. Hier auf diesem Boden, sagte P., haben Deutsche und Slowenen, haben die Partisanen, vom Volke unterstützt und unter slowenischer Führung, gegen den Faschismus gekämpft. Hier, in den Jahren der größten Not, war das Bündnis der Völkerwahrheit! Was in Not und Tod möglich war, sollte heute nicht sein? — Wir sind dem Siege vorausgeeilt, sagte ich. Wir werden siegen.

„Spitzbauer“

V zapiskih o Pustovi knjigi „Titostern über Kärnten“, ki smo jih v minulih tednih objavljali v nadaljevanjih, omenja Drago Druškovič-Rok Arih med drugimi nasilji nacistov nad slovenskimi in avstrijskimi antifašisti na Koroškem tudi krvavi zločin pri Spitzbauru na Svinški planini oktobra 1944. O tem pokolu je že leta 1950 pisal znani koroški oziroma avstrijski pesnik Michael Guttenbrunner. Njegov zapis o povojnem obisku na Svinški planini in spomin na vojni dogodek ponatiskujemo iz lista „Die Einheit“ — z željo, da bi se ob njem zamislili avtorja in bralci Pust-Einspielerjevega pamfleta.

Uredništvo

ches Interesse uns zu ihm geführt hatte, bedauerte er, daß seine Frau krank liege. Er fürchtete sich offenbar, die Schwierigkeit eines Gespräches allein besetzen zu müssen, und er machte sich erbötig, uns an ihr Bett zu führen, was wir aus Rücksicht auf die Kranke ablehnten. Nach ungefähren Hin- und Widerreden belebte er sich und alsbald, von der Erinnerung, die unser Begeher in ihm geweckt hatte, im Innersten gepackt, enthüllte er uns in einfachen, durch seinen ungelinken Vortrag nur um so gräßlicheren Zügen das Ereignis jenes Tages, dessen Datum in der Geschichte des Freiheitskampfes blutfett geschrieben steht. Es war der 17. Oktober des Jahres 1944.

Der Bauer erzählte uns, daß die Partisanen berechtigt gewesen seien, ihm zu vertrauen, er habe sie nach seinen Kräften unterstützt. Es hätten schon des öfteren welche bei ihm ge-

RADIO — TELEVISION — RADIO — TELEVISION — RADIO

LJUBLJANA

AVSTRIJA 1

PETEK, 2. 8.: 17.55 Poročila — 18.00 Nepomembno in pomembno, nanizanka — 18.15 Obiskovalci, češkoslovaško-zahodnonemška nadaljevanka — 18.45 Zeleli ste, pogledajte, poučnabavna oddaja — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Živi planet: Džungla, angleška dokumentarna serija — 20.55 Ne prezrite — 21.10 Gansterska kronika, ameriška nadaljevanka — 22.00 Dnevnik — 22.10 Bonnie in Clyde, ameriški film.

SOBOTA, 3. 8.: 14.20 Poročila — 14.25 Kuža laja mjav... lulkovna predstava — 14.40 Beli ciganček, nadaljevanka — 15.10 Nepomembno in pomembno, nanizanka — 15.25 Miti in legende - Srednjeveški miti: Kralj Artur in vitezi okrog mize, nanizanka — 15.40 Poletavček, nanizanka — 16.10 TV galerija: Od Ohrida do Herakleje, oddaja — 16.40 Živi planet: Gozdovi Severa, angleška dokumentarna serija — 17.35 Moj oče Alfonz, vzhodnonemški film — 18.45 Boj za obstanek: Veliki pobeg, angleška dokumentarna serija — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.50 Vreme — 20.00 Dobri in slabi fantje, ameriški film — 21.45 Zrcalo tedna — 22.05 Dober večer: zabavnoglasbena oddaja — 22.55 Poročila.

NEDELJA, 4. 8.: 8.20 Poročila — 8.25 Živ zav: Risanka, Krpica in oblak — 9.10 Obiskovalci, češkoslovaško-zahodnonemška nadaljevanka — 9.40 Derrick — 10.40 Folklorni ansambel Trinitada — 11.10 625, pregled tedenskega sporeda — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — 15.25 Prvi vzpon, ameriški kratki film — 15.40 Čedomir Ilič, zadnji del nadaljevanke — 16.30 Poročila — 16.35 Videogodba, ponovitev — 17.20 Črni tulipan, francoski film — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.50 Vreme — 20.00 Narasla reka, drama — 21.00 Slovenici v zamejstvu — 21.35 Športni pregled — 22.05 Poročila.

PONEDELJEK, 5. 8.: 17.50 Poročila — 17.55 Poletavček, nanizanka — 18.25 Srečanje s slikarjem, dokumentarna oddaja — 18.45 Mladi upi — 19.20 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.05 Lepa Otero, italijanska nadaljevanka — 21.10 157 dni sremeske fronte — 22.55 Dnevnik.

TOREK, 6. 8.: 13.55 Sofija: EP v plavanju - vaterpolo Jugoslavija: ZRN, prenos — 17.50 Poročila — 17.55 Španija v plesu — 18.25 Miti in legende - Srednjeveški miti: Kralj Artur - Iskanje svetega Graala, nanizanka — 18.40 Puščava Blaca, poljudnoznanstvena oddaja — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Beg, drama — 21.15 Pulcinella, balet — 21.55 Disk in kladivo, angleški kratki film — 22.15 Dnevnik.

SREDA, 7. 8.: 14.55 Sofija: EP v plavanju - vaterpolo, Jugoslavija: Grčija, prenos — 17.55 Poročila — 18.00 Kuža laja mjav... lulkovna predstava — 18.15 Beli ciganček, nadaljevanka — 18.45 Zeleli ste - pogledajte, poučnabavna oddaja — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.05 Formula 1, zabavnoglasbena oddaja — 20.55 Bregovi, gruzinska nadaljevanka — 22.05 Dnevnik — 22.20 Retrospektiva domače TV drame posvečene življenju znamenitih Slovencev - F. Žižek: Ipavci - Josip.

ČETRTEK, 8. 8.: 17.50 Poročila — 17.55 Moj mili Ariel - Ema, nadaljevanka — 18.10 In smrt je ohranila življenje, oddaja o arheologiji — 18.40 Mozaik kratkega filma: Šola asov, sovjetski film — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.05 Formula 1, zabavnoglasbena oddaja — 20.55 Bregovi, gruzinska nadaljevanka — 22.05 Dnevnik — 22.20 Retrospektiva domače TV drame posvečene življenju znamenitih Slovencev - F. Žižek: Ipavci - Josip.

Slovenski VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gosposvetska 10. Uredništvo: 9020 Celovec, St. Rupprecht-Straße 19/IV, tel. (0 42 22) 54 0 42, telex 42 20 86 snd a. Uprava: 9020 Celovec, Gosposvetska 10, tel. (0 42 22) 32 5 50. Tisk: Založništvo in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

SLOVENSKE ODDAJE
AVSTRIJSKEGA RADIA vsak dan od 18.10 do 19.00 ure

Pe 2. 8.: Čas, ki živi.
So 3. 8.: Duhovni nagovor (mag. Mirko Izop-žpk. v Škocijanu). Voščila (Danica Urschitz).
Ne 4. 8.: Za dobro voljo.
Po 5. 8.: Kontakt.

To 6. 8.: Partner.
Sr 7. 8.: Alpe-Jadran. 21.00—22.00 Orkestralna glasba.
Če 8. 8.: Rož-Podjuna-Zila.
Pe 9. 8.: Čas, ki živi.

PETEK, 2. 8.: 9.00 Poročila — 9.05 Risanka — 9.30 Instrukcija: angleščina — 10.00 Instrukcija: latinščina — 10.30 Sodnik za mladinske prekrške — 12.00 Takrat — 12.05 Bolgarija — srce Balkana — 13.00 Poročila — 14.40 Soncu naproti — 15.30 Počitniški koledar — 16.05 Kremenčkovi — 16.30 Za predšolske otroke — 16.55 Mini-CVS — 17.05 Tao Tao — 17.30 Anna, Circa & Co. — 17.55 Otrkom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Komisar — 21.20 Pop in Pepper — 22.05 Šport — 23.05 Poročila.

SOBOTA, 3. 8.: 9.00 Poročila — 9.05 Instrukcija: latinščina — 9.35 Instrukcija: angleščina — 10.05 Instrukcija: latinščina — 10.35 April odkriva moške — 12.10 Nočni studio — 13.15 Poročila — 14.30 Družina Buchholz — 16.00 Pika Nogavička — 16.30 Viki — 16.55 Mini-CVS — 17.05 Risanje - slikanje - oblikovanje — 17.30 Fraggles — 17.55 Otrkom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Poletni gledališki koledar — 19.00 Avstrija danes z novostmi iz Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Udo Jürgens — 21.50 Šport — 22.50 Solid Gold — 23.35 Poročila.

NEDELJA, 4. 8.: 14.50 Film v nadaljevanjih — 16.20 Jakob in Elizabeta — 16.25 Lutkovna predstava — 16.50 Leteči Ferdinand — 17.35 Helmi — 17.40 Klub seniorjev — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.25 Govori dr. Stefanie Nadherny — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Enkrat Moskva in nazaj — 22.00 Budov nauk — 22.05 Wolfgang Wagner — 22.50 Nočni studio — 0.05 Poročila.

PONEDELJEK, 5. 8.: 9.00 Poročila — 9.05 Risanka — 9.30 Prosim k mizi — 10.00 Instrukcija: angleščina — 10.30 Družina Buchholz — 12.00 Hirošima — 13.00 Poročila — 14.45 Lou Grant — 15.30 Počitniški koledar — 16.05 Charlie Brown — 16.30 Za predšolske otroke — 16.55 Mini-CVS — 17.05 Viki — 17.30 Minkini — 17.55 Otrkom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.08 Kuharski mojstri — 21.15 Ceste San Franciska — 22.05 Umetna inteligenca - realiteta ali utopija — 23.05 Poročila.

TOREK, 6. 8.: 9.00 Poročila — 9.05 Risanka — 9.30 Instrukcija: angleščina — 10.00 Instrukcija: latinščina — 10.30 Student be-roč — 12.00 Takrat — 12.05 Ponedeljski šport — 13.00 Poročila — 14.40 Bret Maverick — 15.30 Počitniški koledar — 16.05 Ana in slamski kralj — 16.30 Za predšolske otroke — 16.55 Mini-CVS — 17.05 Lutkovni nastop — 17.30 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrkom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Prednost — 21.15 Cena oblasti — 22.05 Problemi okolja tudi na Vzhodu — 22.50 Šport — 23.35 Poročila.

SREDA, 7. 8.: 9.00 Poročila — 9.05 Risanka — 9.30 Instrukcija: angleščina — 10.00 Instrukcija: latinščina — 10.30 Film v nadaljevanjih — 12.05 Prednost — 13.00 Poročila — 14.40 Bret Maverick — 15.30 Počitniški koledar — 16.05 Pustolovščina na Malajskih otokih — 16.30 Lutkovna predstava — 16.55 Mini-CVS — 17.05 Tao Tao — 17.30 Cirkus — ne hvala — 17.55 Otrkom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes z novostmi iz Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Breaking away (USA, 1979) — 21.55 Šport — 22.30 Domašnji zdravnik — 0.00 Poročila.

ČETRTEK, 8. 8.: 9.00 Poročila — 9.05 Risanka — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Instrukcija: angleščina — 10.30 Breaking away (USA 1979) — 12.10 Klub seniorjev — 13.00 Poročila — 14.40 Bret Maverick — 15.30 Počitniški koledar — 16.05 Muppet Show — 16.30 Za predšolske otroke — 16.55 Mini-CVS — 17.05 Lutkovna predstava — 17.30 Perrine — 17.55 Otrkom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Heinz Conrads in njegovi prijatelji imajo poletno slovesnost — 21.50 Dragocenosti iz Avstrije — 21.55 Rock-festival „Zlata vrtinica iz Montreux-a“ — 22.55 Evropsko prvenstvo v plavanju — 23.55 Poročila.

— ŠPORTNI VESTNIK — ŠPORTNI VESTNIK —

Nov športni objekt za Športno društvo
Obir DSG Sele-Zell

Minulo nedeljo, 28. julija, so odbojniki in funkcionarji selskega nogometnega kluba OBIR DSG SELE/ZELL organizirali dve prijateljski tekmi (SELE : GLOBASNICA in SAK : OLIMPIJA LJUBLJANA), v okviru javne otvoritve, na novo zgrajene „športne hiše“. Le-ta je skonstruirana brihtno in koristno, saj bo imela kar dve funkciji. Prva funkcija je itak sama po sebi umevna, namreč slačenje in kopanje nogometašev. Druga — na strehi moderne stavbe se bodo zbirali navijači in gledalci, odkoder naj bi krepko podpirali domačo ekipo! Dobra zamisel! Otvoritveni datum je „padel“ direktno v pripravljalno periodo za nogometno sezono 1985-1986. Za moštva, ki so bila v ta namen povabljeni v stadion pod Košuto, je bila to dobrodošla preizkušnja.

V predtekmi so se domačini pomerili z Globašani. Po razmeroma dopadljivi predstavi obeh moštev in

hitrem poteku igre, se je spopad končal brez zmagovalca. Prvi polčas so dominirali Selani in njihov „golgeter“ Martin HOBEL jih je z lepim zadetkom privedel v vodstvo. V drugih petinštiridesetih minutah pa so Podjunčani zaslužno izenačili. Kristijan WÖLBL je bil strellec gola. Pravičen končni izid v tekmi DSG Sele : SV GLOBASNICA torej 1:1 (1:0).

Končno je bila na sporedu še glavna tekma med Slovenskim atletskim klubom iz Celovca in njegovim pobratenim klubom iz Slovenije NK OLIMPIJO LJUBLJANA. Ljubljancani so nastopili z močno pomlajeno, toda še zmeraj z zelo kvalitetno in kvalificirano enajsterico. Moštvo OLIMPIJE se popolnoma obnavlja, za zelo visoko ceno. Pred dvema letoma je izpadlo iz prve jugoslovanske zvezne lige in lani še iz druge divizije tako, da se bo letos bojevalo v slovenski republiški ligi!

Raven tekme je bila znatno višja kot na prvoomenjeni tekmi. Posebno gostje so blesteli z izredno hitro in direktno igro. Vendar SAK se je dobro boril. V začudenje številnih gledalcev so SAKOVCI po sijajni kombinaciji Ivana RAMŠAKA in ZLATKA RATAJCA celo povedli. Slednji je postavil na 1:0 za SAK! Na žalost je koncentracija v SAK-taboru po vodilnem zadetku lahko miselno popustila. Maščevanje je takoj sledilo. Po stalnem pritisku gostov so SAK-obrambni igralci dvakrat amatersko packali. OLIMPIJA je izenačila in malo navrh iz enajstmetrovke prvič prišla v vodstvo — 2:1. Pred polčasom pa je padel še en gol (po znanem izreku „če ima hudič mlade, jih ima zagotovo več“): ljubljanski napadalec je streljal iz velike oddaljenosti — niti ne močno —, a Smrečniku v SAK-golu je žoga nesrečno zdrknila med rokami v mrežo, 1:3. Po zamenjavi strani najprej ni bilo nobenih viškov, dokler v zadnjih petnajstih minutah napetost le ni malce narasla. „Domačini“ so s prekrasnim golom zmanjšali na 2:3. Mladen JOVIČEVIČ je „a la Edincho“ poslal žogo iz kota direktno(!) v gol! SAK je mobiliziral zadnje moči, da bi dosegel vsaj neodločen izid, toda nogometaši Olimpije so se spretno ubranili vseh SAK-navalov. Ostalo je pri 3:2-zmagoslavju naših sosedov.

SAK je nastopil v sledeči postavi: Smrečnik; Sadjak, Stern, Woschitz, Lampichler; Jagodič, Ramšak, Jovičević, Polanšek; Ratajec, Pichorner (Rezerva: Luschnig, Jovičević II in Urban).

zivalca svetovnega prvaka se bližajo višku — čeprav še zmeraj ni jasno, koga naj izzove, saj še ves svet čaka na obetavni finale letošnjega svetovnega prvenstva med izzivalcem Kasparovom in SP Anatolijem Karpovom.

BEOGRAD — Vrhovni sodnik anuliranega moskovskega dvoboja za SP, jugoslovanski veleojster Svetozar Gligorič, se je odpovedal ponovnemu imenovanju za to funkcijo, ker želi, „da bi do velikega dvoboja prišlo v športnem ozračju“. Gligorič je stal poleg predsednika FIDE (svetovna šahovska zveza) Campomanesa v ospredju ostre kritike izivalca Kasparova, češ, da sodnikovo zadržanje pri prekinitvi moskovskega dvoboja ni bilo nepristransko.

Ožje avtoceste

Avstrijske avtoceste naj bodo v bodoče ožje — namesto dosedanjih 24 metrov, samo še 20 metrov. S tem načinom gradnje avtocest bo v načrtovanih projektih ohranjenih 120 ha zelene površine in prištedenih (v nadaljnjih sedmih letih) 3,5 milijarde šilingov.

Gradnja cest, varstvo okolja in tujski promet imajo precej skupnega, so na tiskovni konferenci pred kratkim ugotovili ministri za zdravstvo Steyrer, ministri za gradnjo cest Übleis in šef tujkoprometne reklame Zolles. Skupno se bodo prizadevali, da bodo gostom, ki pridejo v našo deželo in jim varstvo okolja leži pri srcu, že ob cestah posredovali dober vtis, da ima naša dežela veliko razumevanje za čim bolj zeleno okolje.

Tudi proti neprijetnemu šundru na avtocestah bodo uvedli ukrepe, da se bo to zreduciralo na minimum. Samo letos bodo v to vložili 270 milijonov šilingov.

Minister za gradnjo hoče pri vseh večjih cestnih projektih na licu mesta govoriti s prizadetimi mejaši in tako odpraviti razne nevšečnosti, ki bi lahko nastale.

Posebno vlogo bodo v bodoče igrala tudi gostišča avtocest. Tam naj bi bili tujkoprometni dejavniki še posebno aktivni v tem, da bi v obliki raznih reklam opozarjali na naravne lepote Avstrije in tako privabili tuje goste v naše lepe letoviške kraje.

DR. MATJAZ SIENČNIK, otroški zdravnik — pogodba z vsemi zavarovalnicami — ordinira od ponedeljka do četrtega, od 8. do 11. ure in po naročilu. Sporazum časa se priporoča.

52. CELOVŠKI SEJEM
BLAGOVNI SEJEM
Z MNOGIMI POSEBNIMI RAZSTAVAMI
od petka 9. do nedelje 18. avgusta 1985
s skrajšanim lesnim strokovnim sejmom
Dnevno od 9. do 18. ure —
veliko zabavišče do 2. ure zjutraj

Iz ponudbe:
Dežela mode Koroška
Hala držav
Posebne razstave obrti,
kmetijstva, gradbenih
strojev, tekstilij,
gospodinskih naprav,
mizarjev, lesarjev,
lesnih izdelkov

Udeležimo se izleta na Jepo
v spomin na Jozeja Miklavčiča

Pred petimi leti 12. avgusta smo koroški slovenski planinci utrpeli veliko izgubo — umrl je starosta slovenskih planincev Jozej Miklavčič. Čeprav je bil kmet, je našel vedno potreben čas za planinstvo in z velikim veseljem je do pozne starosti obiskoval domače in tuje gore, kamor ga je vedno spremljal njegov zvesti planinski tovariš Lubo Urbajs. Kot je ljubil gore, še posebno njegovo najljubšo domačo goro Jeko, tako je tudi ljubil koč slovenskih planincev na Bleščeči „Kočo nad Arihovo pečjo“, za katero ni žrtvoval samo svoj dragoceni prosti čas, temveč je tudi materialno mnogo prispeval, da ima ta prijetno urejena planinska postojanka predikat „dom srečanja“. Čeprav je prenehalo biti srce tega plemenitega človeka nam bodo pa njegova dejanja ostala v neposrednem spominu.

Drage planinke in planinci ter prijatelji pokojnega Jozeja Miklavčiča pokažimo z našo prisotnostjo na tem jubilejnim izletu, da ga tudi po njegovi smrti prav tako spoštujemo, kot smo ga za časa njegovega plemenitega delovanja.

Nasvidenje na Jepi oziroma na Bleščeči, kjer bo tudi gorska maša (glej vabilo na 4. strani).

V soboto je bil že drugi protestni pohod na 3122 m visoki vrh Schareck, pod katerim se nahaja ledenik Wurtengletscher, na katerem hoče občina Flattach zgraditi smučarski center tudi za poletno smučanje. Planinci in prijatelji narave hočejo ohraniti naravo čisto in zdravo, zato so proti temu, da bi z realizacijo smučarskega centra na tem ledeniku onesnažili okolje. Tokrat se je na protestnem pohodu znašlo samo okrog 200 demonstrantov in ne predvidenih 2000. Krivdo za manjši odziv na demonstraciji ima občina Flattach oz. njen župan Siegfried Huber, ki je zaprl cesto v to pogorje, češ da je nevarnost padanja kamenja. Kdor je hotel v soboto protestirati, je mo-

ral vzeti 7-urno pot pod noge, kar je seveda zelo otežkočilo masovno udeležbo na Scharecku.

Ob najlepšem vremenu so v nedeljo številni planinci proslavljali 75-letnico obstoja planinske postojanke Oberwalderhütte, 2973 m in hkrati tudi obnovitev te lepe planinske postojanke ob vznožju veličastnega Großglocknerja. Prenovljena koč s čudovito kuliso Großglocknerja in Johannesberga na skalnatem pomolu sredi ledenikov.

Obvestilo

Slovensko planinsko društvo Celovec naproša svoje člane, ki so spremenili svoj naslov, da to čimprej javijo na sedež društva: SPD Celovec, 9020 Klagenfurt, Gasometergasse 10.

Neodgovarjajoči naslovi so v škodo, tako članom kot društvu, ker je tako prekinjena dragocena vez za uspešno medsebojno sodelovanje.

je res naravni biser, ki mu ga ni lahko najti para. Iz male planinske koče, zgrajene leta 1910 je v teku let z raznimi pregradnjami in povečavami postala mogočna planinska stavba, na katero je Avstrijsko planinsko društvo res lahko ponosno.

Med številnimi udeleženci nedeljske prireditve so bili tudi visoki politični predstavniki, med njimi namestnik deželne glavarja Stefan Knafl, ki je ob tej priložnosti graditelju planinske postojanke obljubil 200.000 šilingov podpore. Nedeljske jubilejne slovesnosti so se udeležili tudi naši planinci s prednikom Francijem Kropivnikom na čelu.

Obnovljena planinska postojanka Oberwalderhütte z Großglocknerjem v ozadju.

Nezaslišana
razsodba

Gospod Josef Sticker, pd. Kopank s Kopanja nad Ledincami procesira s Slovenskim planinskim društvom Celovec. Pri beljaškem sodišču je dosegel, da znana planinska postojanka slovenskih planincev na Koroškem „Koča nad Arihovo pečjo“ na Bleščeči, ki se nahaja na Stickrovem zemljišču, preide v njegovo last. To se pravi, da so slovenski planinci na Koroškem po tej beljaški razsodbi izgubili svojo edino planinsko postojanko. Proti tej popolnoma nerazumljivi razsodbi je Slovensko planinsko društvo Celovec vložilo priziv.